

Universitet och högskolor

Högskolenyborjare 2019/20 och doktorandnyborjare 2018/19 efter foralldrarnas utbildningsnivå

Higher education. Level of parental education among university entrants 2019/20 and new doctoral students 2018/19

I korta drag

Föräldrarnas utbildningsnivå påverkar högskolestudier

Vid 25 års ålder hade 46 procent i årskullen födda 1994 påbörjat högskolestudier, och denna övergångsandel har varit ungefär densamma för födelsekullarna 1982–1994. Andelen som påbörjar en högskoleutbildning ökar med föräldrarnas utbildningsnivå. I årskullen födda 1994 hade endast 24 procent påbörjat högskolestudier senast vid 25 års ålder om föräldrarna hade en förgymnasial utbildning. Motsvarande siffra var 83 procent om föräldrarna hade en forskarutbildning. Trots de stora skillnaderna har den sociala snedrekryteringen minskat något i de yngre årskullarna födda mellan 1982 och 1994. Det beror på att andelarna som påbörjat högskolestudier minskat i flera grupper där föräldrarna är mer välutbildade, medan andelen ökat för dem med förgymnasialt utbildade föräldrar.

Mönstret att andelen som påbörjar högskoleutbildning är större ju högre utbildning föräldrarna har gäller för såväl kvinnor som män. Vid samma utbildningsnivå för föräldrarna är det dock en högre andel kvinnor än män som börjar studera i högskolan.

Det är främst elever från gymnasieskolans högskoleförberedande program som har påbörjat en högskoleutbildning. Det finns dock fortfarande skillnader i övergång till högskolan utifrån föräldrarnas utbildning, men dessa skillnader är mindre bland dem som har genomgått ett högskoleförberedande gymnasieprogram. Av dem som avslutat ett sådant program hade 92 procent med forskarutbildade föräldrar påbörjat högskolestudier vid 25 års ålder, jämfört med 66 procent i gruppen som hade föräldrar med enbart förgymnasial utbildning.

UKÄ
UNIVERSITETS
KANSLERS
ÄMBETET

Statistiska centralbyrån
Statistics Sweden

Helen Dryler, UKÄ, tfn 08-563 087 78
E-post: foramn.efternamn@uka.se

David Berg, SCB, tfn 010-479 60 04
E-post: foramn.efternamn@scb.se

Sofia Berlin Kolm, UKÄ, tfn 08-563 085 21
E-post: foramn.efternamn@uka.se

Statistiken har producerats av SCB på uppdrag av Universitetskanslersämbetet, som ansvarar för officiell statistik inom området.

ISSN 1654-3424 Serie Utbildning och forskning. Utkom den 10 december 2020.
URN:NBN:SE:SCB-2020-UF20SM2002_pdf

Tidigare publicering: Se avsnittet Kort om statistiken.

Utgivare av Statistiska meddelanden är Joakim Stymne, SCB.

Studenter med högutbildade föräldrar är överrepresenterade i högskolan

Sett till den sociala sammansättningen bland högskolenybjörjarna läsåret 2019/20 hade totalt 42 procent högutbildade föräldrar, dvs. föräldrar med minst en treårig eftergymnasial utbildning. Samtidigt hade 21 procent lågutbildade föräldrar, dvs. föräldrar med högst en tvåårig gymnasial utbildning. Om rekryteringen till högskolan skulle motsvara fördelningen i befolkningen skulle drygt var fjärde nybörjare ha högutbildade föräldrar och nästan var tredje lågutbildade. Skillnaden mellan fördelningen i högskolan och den i befolkningen kan ses som en grov skattning av den sociala snedrekryteringen till högskolan.

Högutbildade föräldrar vanligt bland studenter som studerar till läkare eller civilingenjör

Andelen studenter med högutbildade föräldrar varierar mellan olika högskoleutbildningar. Bland nybörjare på de större programmen mot yrkesexamen läsåret 2019/20 fanns den högsta andelen med högutbildade föräldrar på utbildningarna till läkare och civilingenjör, 69 respektive 63 procent. På några andra högskoleutbildningar var fördelningen efter föräldrarnas utbildningsnivå mer lik den i befolkningen. Läsåret 2019/20 hade mellan 25 och 26 procent av nybörjarna på utbildningarna till arbetsterapeut, röntgensjuksköterska och studie- och yrkesvägledare högutbildade föräldrar. På utbildningarna till speciallärare, specialpedagog, forskollärare och yrkeslärare var andelen med högutbildade föräldrar mellan 18 och 23 procent, vilket är under nivån i befolkningen.

Bland nybörjare på generella program läsåret 2019/20 var andelen med högutbildade föräldrar högst på masterprogrammen, 52 procent. På magister- och kandidatprogrammen var andelen 38 respektive 43 procent. På högskoleexamensprogram hade 29 procent av nybörjarna högutbildade föräldrar. På de konstnärliga programmen hade nybörjarna på de konstnärliga masterprogrammen högst andel med 62 procent högutbildade föräldrar.

Utlandsstudier vanligare om föräldrarna är högutbildade

Andelen som studerar utomlands ökar med föräldrarnas utbildningsnivå. Bland 25-åringarna 2019 med forskarutbildade föräldrar hade 23 procent studerat utomlands med svenska studiemedel. För 25-åringar med föräldrar som läst eftergymnasial utbildning om minst tre år var andelen med utlandsstudier 14 procent medan den endast var 3 procent bland dem med lågutbildade föräldrar.

Större andel med högutbildade föräldrar bland doktorandnybörjare

Överrepresentationen av högskolenybjörjare med högutbildade föräldrar förstärks i övergången till forskarutbildningen. Bland nybörjarna i forskarutbildningen läsåret 2018/19 hade 56 procent högutbildade föräldrar, varav 12 procentenheter hade forskarutbildade föräldrar. Det skiljde fem procentenheter mellan män och kvinnor för andelen med högutbildade föräldrar bland nybörjarna i forskarutbildningen.

En liten andel påbörjar forskarstudier men stora skillnader utifrån föräldrarnas utbildningsnivå

Andelen i en årskull som påbörjar studier på forskarnivå är mindre än andelen som påbörjar studier på grundnivå eller avancerad nivå. I årskullen födda 1989 hade 0,7 procent påbörjat forskarstudier senast vid 30 års ålder (övergångsandel till studier på grundnivå eller avancerad nivå fram till och med 25 års ålder var ungefär 46 procent). Den sociala snedrekryteringen uppvisar dock samma mönster som vid övergången till grundnivå och avancerad nivå, vilket innebär att ju högre utbildning föräldrarna har desto större andel påbörjar forskarstudier. I födelsekullen 1989 var det endast 0,1 procent av dem med förgymnasialt utbildade föräldrar som hade börjat i forskarutbildningen senast vid 30 års ålder. Motsvarande andel var 6,1 procent bland dem som hade forskarutbildade föräldrar.

Innehåll

Statistiken med kommentarer	4
Redovisning efter föräldrarnas utbildningsnivå	4
Högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå	6
Högskolenybjörjare	6
Registrerade studenter	10
Nybjörjare på yrkesexamensprogram	11
Nybjörjare på generella program	14
Nybjörjare på konstnärliga program	15
Nybjörjare vid ett visst universitet eller högskola	16
Övergång till utbildning på forskarnivå för examinerade på avancerad nivå	18
Doktorandnybjörjare	20
Påbjörjad svensk högskoleutbildning i årskullarna födda 1982–1994	24
Påbjörjad utbildning på forskarnivå i årskullarna födda 1982–1989	31
Påbjörjad svensk och utländsk högskoleutbildning 2009–2019	33
Kort om statistiken	35
Statistikens ändamål och innehåll	35
Definitioner och förklaringar	35
Information om statistikens framställning	37
Uppgifter om nybjörjare och examinerade	37
Uppgifter för årskullarna	38
Information om statistikens kvalitet	39
Bra att veta	40
Annan statistik	40
In English	42
Summary	42
List of terms	43

Statistiken med kommentarer

Redovisning efter föräldrarnas utbildningsnivå

Syftet med detta Statistiska meddelande (SM) är både att beskriva den sociala sammansättningen i högskolan och den sociala snedrekryteringen till högskolan. Det innebär redovisningar av dels föräldrarnas utbildningsnivå för olika nybörjargrupper i högskolan under läsåren 2009/10–2019/20, dels påbörjad högskoleutbildning vid viss ålder efter föräldrarnas utbildningsnivå för årskullarna födda 1982–1998. Redovisningen av nybörjarna avser nya studenter och doktorander exklusive inresande studenter och utländska doktorander. Från och med 2018 års SM inkluderas även vissa uppgifter om registrerade studenter och doktorander.

Redovisningen inleds med några kapitel med kommenterande text inklusive tabeller och diagram. I en extern tabellbilaga finns tolv bilagetabeller med mer detaljerade uppgifter. Redovisningen avslutas med kapitlet *Kort om statistiken* som bland annat innehåller definitioner och en beskrivning av hur statistiken tas fram.

Föräldrarnas utbildningsnivå – definition

Med föräldrarnas utbildningsnivå avses nivån på utbildningen för den förälder som hade den högsta avklarade utbildningen, klassificerad enligt nivå i svensk utbildningsnomenklatur (SUN). Uppgift om föräldrarnas utbildningsnivå hämtas om möjligt när undersökningspersonerna var 12 år.

Koppling mellan barn och föräldrar hämtas från SCB:s Flergenerationsregister och uppgifter om föräldrarnas utbildningsnivå från SCB:s register över Befolkningens utbildning.

Genom den successiva utbyggnaden från början av 90-talet av gymnasie- och högskoleutbildningen i Sverige har befolkningens utbildningsnivå ökat. Det gäller också föräldrarnas utbildningsnivå som är basen för redovisningen i detta SM. Förändringen framgår av tabellen nedan över föräldrarnas utbildningsnivå för 19–21-åringar under en tioårsperiod, åren 2009–2019. Andelen i årskullar med enbart förgymnasialt utbildade föräldrar var oförändrad under tidsperioden, men andelen med eftergymnasialt utbildade föräldrar har ökat med cirka 6 procentenheter. Andelen med kortare gymnasialt utbildade föräldrar har minskat kraftigt under tidsperioden, rimligtvis sammankopplat till förändringar i gymnasieutbildningen med längre utbildningar.

Tablå 1: Föräldrarnas utbildningsnivå i befolkningen för årskullarna 19–21-åringar åren 2009–2019. Procent

Föräldrarnas utbildningsnivå	Föräldrarnas utbildningsnivå för 19–21-åringar					
	2009	2011	2013	2015	2017	2019
Forskarutbildning	2	2	2	2	2	2
Eftergymnasial >= 3 år	22	23	25	26	28	30
Eftergymnasial < 3 år	19	20	20	20	19	19
Gymnasial 3 år	17	18	19	20	20	20
Gymnasial <= 2 år	34	31	29	26	23	20
Förgymnasial	7	7	6	7	8	8
Summa	100	100	100	100	100	100

Uppgifter för fler åldersgrupper samt uppdelning efter kön redovisas i tabell 10 i separat tabellbilaga.

I redovisningen förekommer begreppet *högutbildade föräldrar*. Med det avses att minst en förälder har minst en treårig eftergymnasial utbildning. I begreppet *eftergymnasialt utbildade föräldrar* ingår även eftergymnasial utbildning kortare än tre år för minst en förälder.

Begreppen social bakgrund, social sammansättning och social snedrekrytering

För att beskriva den sociala sammansättningen och den sociala snedrekryteringen i högskolan behövs uppgifter om studenternas sociala bakgrund. I detta SM har studenternas *sociala bakgrund* mätts med hjälp av föräldrarnas utbildningsnivå.

Med den *sociala sammansättningen* i högskolan avses i redovisningen vilken social bakgrund studenterna och nybörjarna har, dvs. andelen som har föräldrar med för-gymnasial utbildning, andelen som har föräldrar med gymnasieutbildning kortare än tre år etc.

Med *social snedrekrytering* till högskolan avses när individer från olika sociala bakgrunder börjar i högskolan i olika utsträckning. När social snedrekrytering föreligger i högskolan avspeglar den sociala sammansättningen i högskolan *inte* den sociala sammansättningen i befolkningen (i motsvarande ålder som studenterna).

I redovisningen i detta SM görs vissa jämförelser med fördelningen efter föräldrarnas utbildningsnivå i motsvarande årskullar i befolkningen för att visa på representativiteten. Skillnaden mellan fördelningen i högskolan och fördelningen i befolkningen kan ses som en grov skattning av snedrekryteringen till högskolan. Därutöver mäts den sociala snedrekryteringen genom att redovisa i vilken utsträckning personer födda i olika årskullar (i detta SM årskullarna 1982–1998) har börjat i högskolan vid en viss ålder utifrån föräldrarnas utbildningsnivå. Två mått har använts i denna beskrivning – dels *andel*, dels *oddskvot* (den *relativa chansen*). För mer information om beräkningen av den relativa chansen se kapitlet *Kort om statistiken*.

Redovisningsgrupper efter föräldrarnas utbildningsnivå i detta SM:

- Nybörjare i högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå, exklusive inresande studenter läsåren 2009/10–2019/20: högskolenybörjare, nybörjare vid viss högskola (högskolanybörjare), nybörjare på yrkesexamensprogram, nybörjare på generella program och nybörjare på konstnärliga program.
- Påbörjad forskarutbildning t.o.m. läsåret 2018/19 för examinerade från högskoleutbildning på avancerad nivå läsåren 2010/11–2014/15.
- Nybörjare i forskarutbildning, exklusive utländska doktorander, läsåren 2009/10–2018/19.
- För årskullarna födda 1982–1998: påbörjad högskoleutbildning vid viss ålder, 21 år och 25 år, samt påbörjad forskarutbildning vid 30 års ålder.
- Påbörjad svensk och utländsk högskoleutbildning för 25-åringar folkbokförda i Sverige 2009–2019.
- Registrerade studenter, exklusive inresande studenter, läsåren 2009/10–2019/20 och doktorander, exklusive utländska doktorander, läsåren 2009/10–2018/19.

Se även kapitlet *Kort om statistiken*

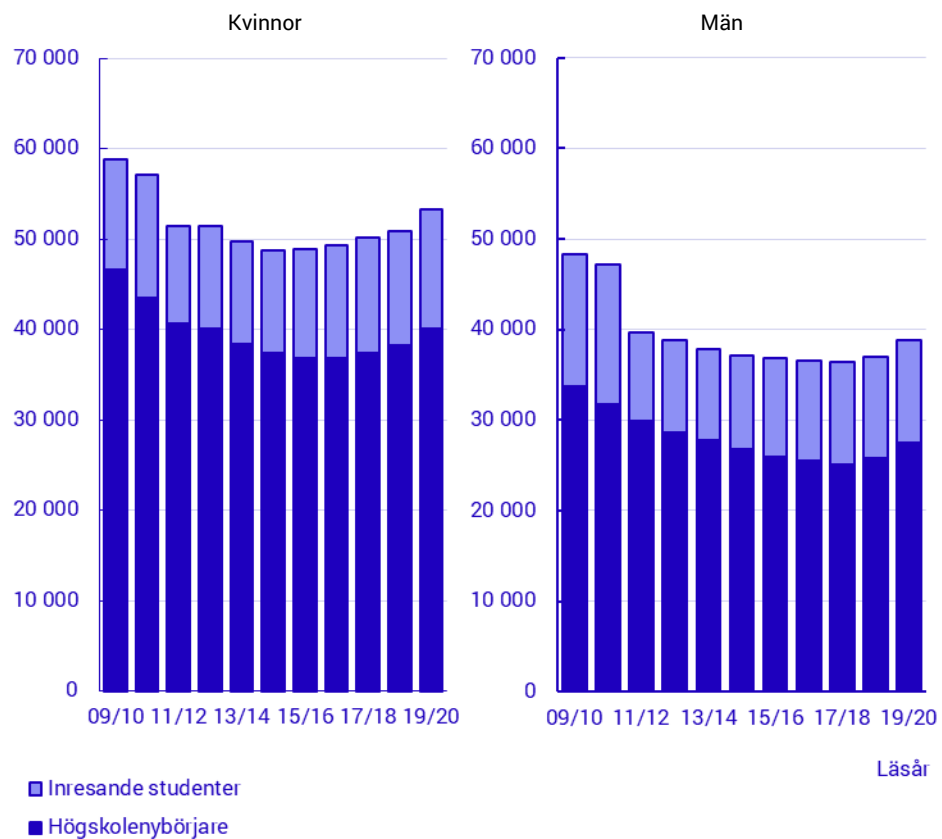
Högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå

Högskolenybörjare

Antalet högskolenybörjare, dvs. *registrerade för första gången i svensk högskoleutbildning*, minskade från 107 000 till 85 800 under läsåren 2009/10–2015/16. Därefter ökade de och uppgick till 92 000 läsåret 2019/20. Antalet inresande studenter bland högskolenybörjarna var som flest läsåret 2010/11 med drygt 29 000. Antalet har därefter legat på drygt 21 000 för att öka till 24 400 läsåret 2019/20. Med inresande studenter avses personer som ingår i ett utbytesprogram eller som på egen hand har kommit till Sverige för studier (se definitioner i kapitlet *Kort om statistiken*).

I redovisningen av nybörjare i högskolan efter föräldrarnas utbildningsnivå ingår studenter i alla åldrar när studierna påbörjades. De inresande studenterna ingår inte i redovisningen. Under läsåren 2007/08–2009/10 ökade antalet högskolenybörjare i den gruppen från 65 000 till 80 400 studenter. Därefter har antalet minskat t.o.m 2015/16 för att därefter öka till 67 600 läsåret 2019/20.

Figur 1: Antalet högskolenybörjare läsåren 2009/10–2019/20 per kön och inresande studenter

Andelen med eftergymnasialt utbildade föräldrar ökar både i högskolan och i befolkningen

Under läsåren 2009/10–2019/20 skedde vissa förändringar i sammansättningen efter föräldrarnas utbildningsnivå för högskolenybörjarna. Andelen med enbart förgymnasialt eller med kortare gymnasialt utbildade föräldrar minskade, med 2 respektive 8 procentenheter. Andelen högskolenybörjare med kortare eftergymnasialt utbildade föräldrar minskade med en procentenhet och för de med längre eftergymnasialt utbildade föräldrar ökade andelen från 33 till 42 procent.

Både den förändrade ålderssammansättning mot yngre högskolenybörjare och höjningen av utbildningsnivån i föräldragenerationen har medfört att andelen nybörjare

med eftergymnasialt utbildade föräldrar har ökat för totalgruppen nybörjare under de redovisade läsåren (se följande redovisning samt tabell 1 och 10 i separat tabellbilaga).

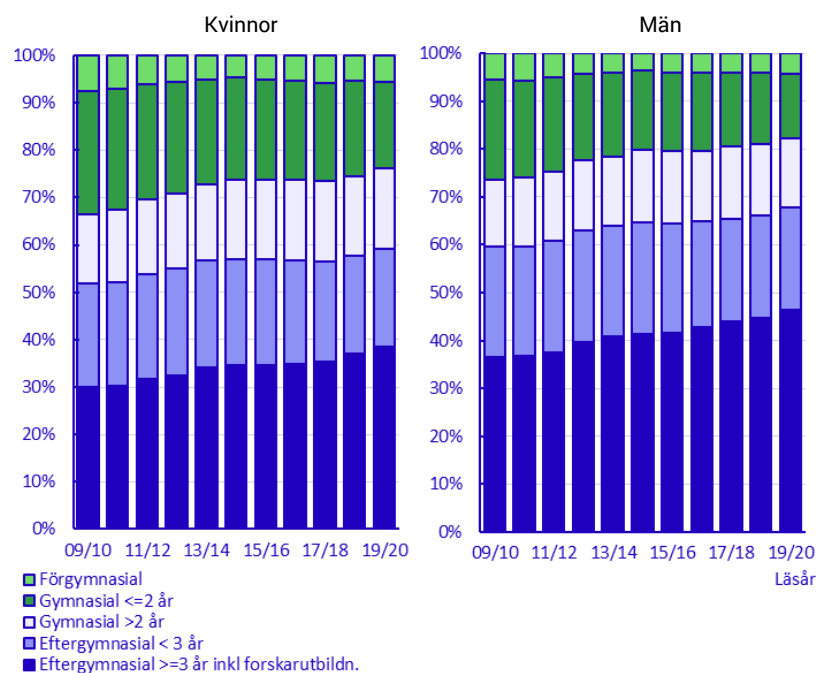
Om andelen högskolenybörjare med eftergymnasialt utbildade föräldrar läsåret 2019/20 (62 procent) jämförs med motsvarande andel i hela befolkningen (47 procent), får man ett översiktligt mått på snedrekryteringen till högskolan med avseende på andelen eftergymnasialt utbildade föräldrar. Ökningen av andelen högskolenybörjare med eftergymnasialt utbildade föräldrar under läsåren 2009/10–2019/20 har skett samtidigt som andelen ökat nästan lika mycket i befolkningen i motsvarande ålder. Det innebär att snedrekryteringen för dem med eftergymnasialt utbildade föräldrar i högskolan har varit på ungefär samma nivå under de redovisade läsåren, det vill säga ungefär 15 procentenheter över andelen för befolkningen.

Om andelen högskolenybörjare med enbart förgymnasialt eller gymnasialt utbildade föräldrar jämförs med samma grupper i befolkningen finns det däremot en underrepresentation i högskolan.

I högskolan har en större andel män än kvinnor eftergymnasialt utbildade föräldrar

Bland högskolenybörjarna har en större andel av männen än kvinnorna eftergymnasialt utbildade föräldrar. Läsåret 2019/20 var andelen 68 procent för männen respektive 59 procent för kvinnorna, vilket innebär att överrepresentationen i högskolan av personer med eftergymnasialt utbildade föräldrar var större för män än för kvinnor (se tabell 1 och 10 i separat tabellbilaga). En förklaring till den större andelen män med eftergymnasialt utbildade föräldrar är att män oftare studerar på längre högskoleutbildningar som till exempel civilingenjörsprogrammet, medan kvinnor oftare studerar på medellånga utbildningar till sjuksköterska och lärare. På långa utbildningar såsom exempelvis civilingenjörsprogrammet är andelen studenter med eftergymnasialt utbildade föräldrar större än vad den är på medellånga utbildningar såsom exempelvis sjuksköterskeprogrammet och förskolläraryrket – sambandet gäller för både kvinnor och män (se bilagetabell 3 i separat tabellbilaga).

Figur 2: Högskolenybörjare exklusive inresande studenter 2009/10–2019/20 efter kön och föräldrarnas utbildningsnivå. Procent

Yngre högskolenybjörjare har mer välutbildade föräldrar

Läsåret 2019/20 hade 70 procent av högskolenybjörjarna som var högst 21 år när studierna påbörjades eftergymnasialt utbildade föräldrar. Andelen minskade med stigande ålder för högskolenybjörjarna. I den äldsta åldersgruppen, 35- år, hade 29 procent eftergymnasialt utbildade föräldrar.

Bland högskolenybjörjarna var andelen med längre eftergymnasialt utbildade föräldrar högre för männen än för kvinnorna i samtliga åldersgrupper (se tablå 2 och tabell 1 i separat tabellbilaga).

Tablå 2: Högskolenybjörjare exklusive inresande studenter 2019/20 efter kön, ålder och föräldrarnas utbildningsnivå. Procent

Kön	Ålder	Antal högskole- nybörjare	Föräldrarnas utbildningsnivå. %					Totalt	Uppgift om för- äldrar saknas %	
			Förgymn- asial	Gym- nasial <= 2 år	Gym- nasial 3 år	Efter- gymn. < 3 år	Efter- gymn. >= 3 år ¹			Uppgift om nivå saknas
Totalt										
	Samtliga	67 597	5	16	16	21	42	1	100	9
	–21 år	36 765	4	10	15	20	50	0	100	1
	22–24	12 015	4	16	17	23	40	1	100	5
	25–29	8 552	5	26	19	23	27	1	100	14
	30–34	4 265	9	38	15	19	18	1	100	32
	35– år	6 000	17	37	16	15	14	1	100	42
Kvinnor										
	Samtliga	40 086	6	18	17	20	38	1	100	9
	–21 år	21 131	4	12	16	21	47	0	100	1
	22–24	7 118	5	18	18	22	37	1	100	4
	25–29	5 061	6	29	20	23	23	0	100	14
	30–34	2 765	10	41	15	17	16	1	100	32
	35– år	4 011	18	38	16	14	12	1	100	42
Män										
	Samtliga	27 511	4	13	14	21	46	1	100	8
	–21 år	15 634	3	9	13	20	54	0	100	1
	22–24	4 897	4	13	15	24	43	1	100	7
	25–29	3 491	4	22	19	23	32	1	100	14
	30–34	1 500	8	33	14	24	21	1	100	33
	35– år	1 989	16	34	16	16	16	1	100	42

Antalsuppgifterna är avrundade till närmaste 100-tal

1) Inklusive forskarutbildning. Se även tabell 1 i separat tabellbilaga som innehåller uppgifter om högskolenybjörjare för fler läsår. Bortfallet av uppgift om föräldrarna beskrivs i kapitlet *Kort om statistiken*.

Andelen högskolenybjörjare som var yngre än 22 år uppgick till knappt 54 procent. Andelen högskolenybjörjare i åldern 22-24 år har ökat sedan 2009/10 och läsåret 2019/20 var andelen 18 procent.

Högst andel med högutbildade föräldrar inom medicin och odontologi

Bland högskolenybjörjarna läsåret 2019/20 varierade andelen med högutbildade föräldrar, det vill säga minst en treårig eftergymnasial utbildning, mellan de olika områdena. Högst andel nybjörjare med högutbildade föräldrar fanns inom området *medicin och odontologi* (62 procent) och lägst andel fanns inom området *undervisning* (25 procent). Andelen nybjörjare med högutbildade föräldrar har ökat inom alla områden sedan läsåret 2009/10.

Tablå 3: Andelen högutbildade föräldrar¹ bland högskolenybörjare läsåren 2009/10 och 2019/20 exklusive inresande studenter efter område och kön. Procent

Område ²	Totalt		Kvinnor		Män	
	09/10	19/20	09/10	19/20	09/10	19/20
Totalt	33	42	30	38	36	46
Humaniora och teologi	39	48	38	47	41	49
Juridik och samhällsvet.	32	41	28	38	37	45
Konstnärligt område	40	54	39	54	41	53
Lant- och skogsbruk	35	51	37	54	32	49
Medicin och odontologi	44	62	40	61	52	66
Naturvetenskap	38	47	37	45	39	50
Teknik	35	48	37	49	34	48
Undervisning	19	25	16	23	25	31
Vård och omsorg	25	29	23	28	35	38
Övrigt område	34	41	34	40	33	44

1) Högutbildade föräldrar innebär att minst en förälder har en treårig eftergymnasial utbildning

2) I den här redovisningen förekommer en högskolenybörjare endast inom ett område. Enskilda yrkesexamensprogram redovisas i nästa kapitel.

Även i befolkningen har andelen med högutbildade föräldrar ökat, från 21 till 28 procent under åren 2009–2019 (se bilagetabell 10 i separat tabellbilaga).

Bland högskolenybörjarna hade en större andel av männen än av kvinnorna högutbildade föräldrar inom nästan alla områden. Inom *Konstnärligt område*, *Lant- och skogsbruk* och *Teknik* var dock andelen med högutbildade föräldrar större för kvinnor än för män läsåret 2019/20.

Se även tabell 1 och 2 i separat tabellbilaga som innehåller fler uppgifter för högskolenybörjare

Registrerade studenter

För registrerade studenter, dvs. *studenter som varit registrerade vid minst en kurs respektive läsår*, är siffrorna gällande föräldrarnas utbildningsnivå i princip identiska med siffrorna för högskolenybjörjare. Bland studenterna läsåret 2019/20 hade drygt 41 procent minst en förälder med tre år eller längre eftergymnasial utbildning och 6 procent hade förgymnasialt utbildade föräldrar.

Tablå 4: Registrerade studenter exklusive inresande studenter 2019/20 efter kön, läsår och föräldrarnas utbildningsnivå. Procent

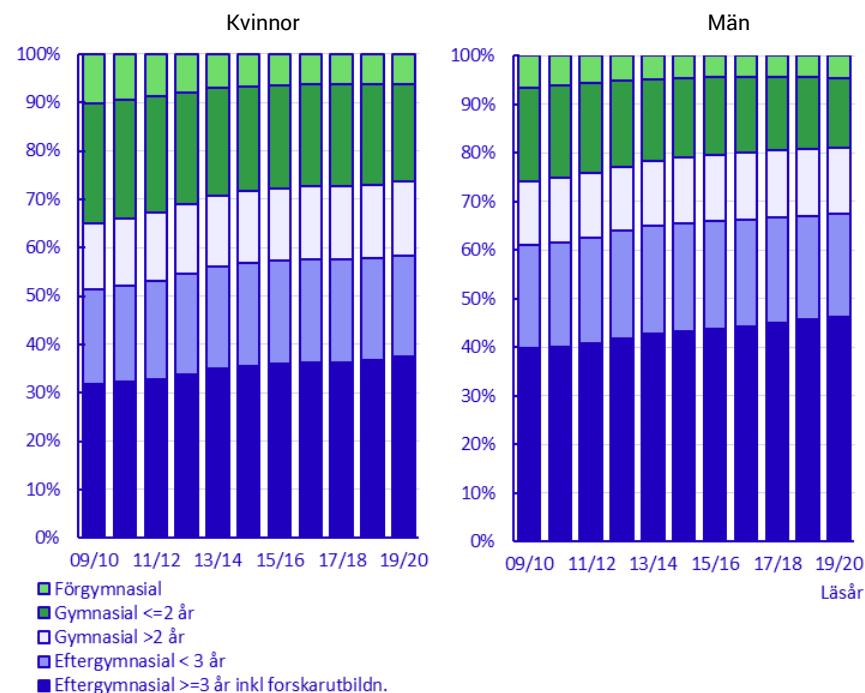
Kön	Antal studenter	Föräldrarnas utbildningsnivå. %						Uppgift om föräldrar saknas %
		Förgymnasial	Gymnasial <= 2 år	Gymnasial 3 år	Eftergymn. < 3 år	Eftergymn. >= 3 år ¹	Uppgift om nivå saknas	
Totalt								
2015/16	367 500	6	19	14	22	39	1	100
2016/17	366 200	6	19	15	22	39	1	100
2017/18	367 600	6	19	15	21	40	1	100
2018/19	371 800	6	18	15	21	40	1	100
2019/20	389 200	6	18	15	21	41	1	100
Kvinnor								
2015/16	224 400	6	21	15	21	36	1	100
2016/17	224 400	6	21	15	21	36	1	100
2017/18	227 400	6	21	15	21	36	1	100
2018/19	230 200	6	21	15	21	37	1	100
2019/20	241 500	6	20	15	21	37	1	100
Män								
2015/16	143 100	4	16	14	22	44	1	100
2016/17	141 900	4	16	14	22	44	1	100
2017/18	140 200	4	15	14	22	45	1	100
2018/19	141 600	4	15	14	21	46	1	100
2019/20	147 700	5	14	14	21	46	1	100

Antalsuppgifterna är avrundade till närmaste 100-tal

Mer uppgifter om registrerade studenter och föräldrarnas utbildningsnivå finns i Tabell 1B i separat tabellbilaga

Män hade i högre grad högutbildade föräldrar än kvinnor. För studenter med föräldrar vars utbildningsnivå var eftergymnasial på tre år eller längre skiljde det 9 procentenheter mellan kvinnor och män för det senaste läsåret, 46 procent av männen hade föräldrar i utbildningskategorin och 37 procent av kvinnorna.

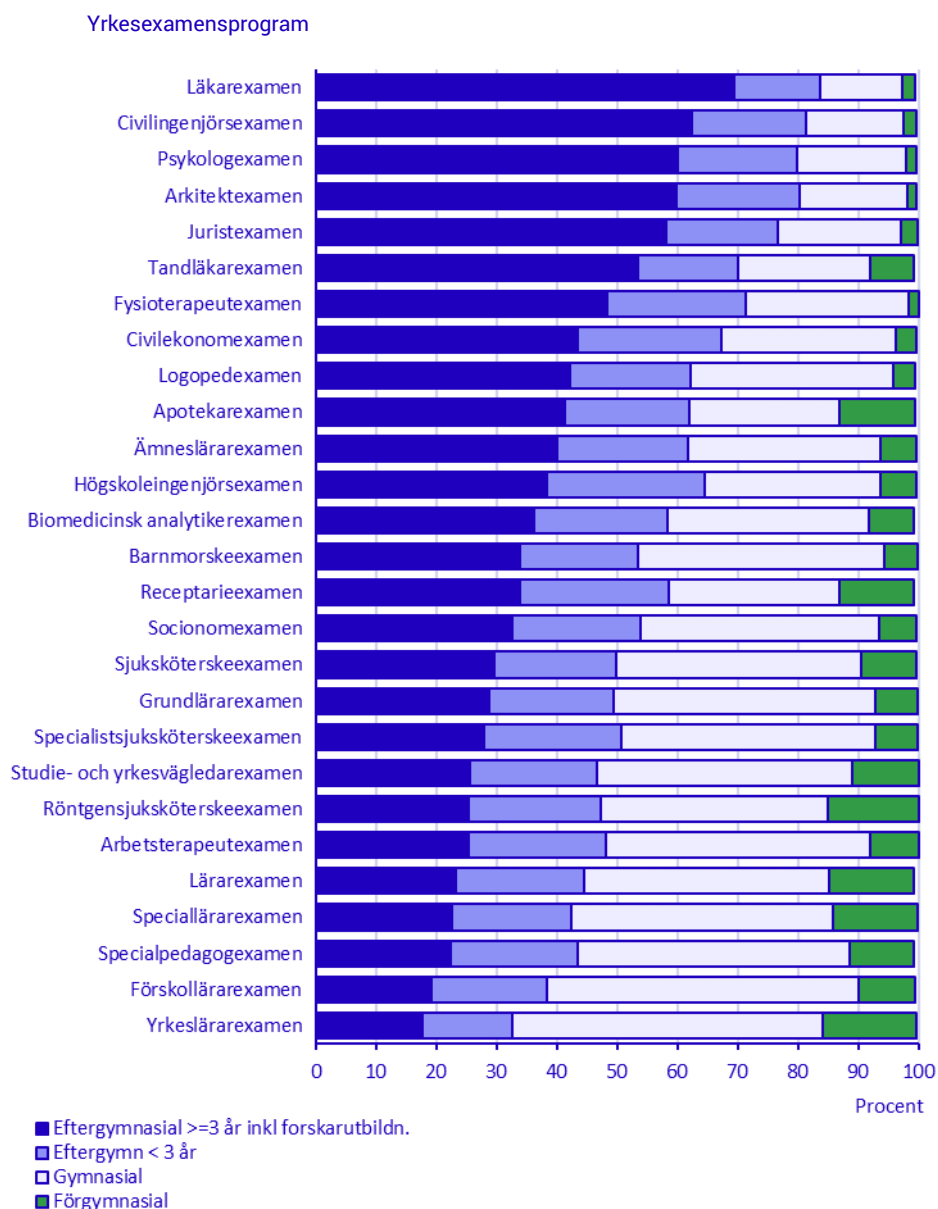
Figur 3: Registrerade studenter exklusive inresande studenter 2009/10-2019/20 efter föräldrarnas utbildningsnivå och kön. Procent

Nybörjare på yrkesexamensprogram

I det här avsnittet redovisas föräldrarnas utbildningsnivå för nybörjare exklusive inresande studenter, på program mot yrkesexamen (dvs. *första gången registrerad på ett visst yrkesexamensprogram i Sverige*). Det har funnits ett 50-tal olika yrkesexamensprogram under läsåren 2009/10–2019/20, varav program med minst 200 nybörjare 2019/20 redovisas i det här avsnittet. Under senare läsår har drygt 40 procent av nybörjarna på yrkesexamensprogram tidigare studerat i högskolan på en annan utbildning och är således inte högskolenybörjare.

Figur 4: Nybörjare exklusive inresande studenter på större program mot yrkesexamen 2019/20 efter föräldrarnas utbildningsnivå. Procent

Program med minst 200 nybörjare ingår i diagrammet. För ett fåtal nybörjare saknas uppgift om nivå för föräldrarnas utbildning, vilket medför att inte alla staplar kommer upp i 100 procent (se även tabell 3 i separat tabellbilaga och tablå 5 för t ex könsuppdelade uppgifter).

Andelarna i diagrammet kan jämföras med att i befolkningen hade drygt var fjärde person högutbildade föräldrar (se även tabell 10 i separat tabellbilaga).

Andelen nybörjare med högutbildade föräldrar skiljer stort mellan programmen

För nybörjarna på yrkesexamensprogram finns det stora skillnader i föräldrarnas utbildningsnivå mellan programmen. Studenter med högutbildade föräldrar (treårig eftergymnasial utbildning eller längre) återfinns oftare på längre yrkesexamensprogram. Läsåret 2019/20 fanns störst andelar med högutbildade föräldrar bland nybörjarna på utbildningarna till *läkare* och *civilingenjör*, 69 respektive 63 procent. En stor andel nybörjare med högutbildade föräldrar fanns även på utbildningarna till *psykolog* och *arkitekt*, cirka 60 procent. Även tidigare läsår har andelen nybörjare med högutbildade föräldrar varit stor på dessa utbildningar (se tabell 3 i separat tabellbilaga). Det finns även yrkesexamensprogram med en fördelning efter föräldrarnas utbildningsnivå som är mer lika den i befolkningen. I befolkningen hade 26 procent högutbildade föräldrar. Läsåret 2019/20 hade 26 procent av nybörjarna på utbildningarna till *studie- och yrkesvägledare* högutbildade föräldrar. På utbildningarna till *röntgensjuksköterska*, *arbetsterapeut*, *specialpedagog*, *speciallärare*, *förskollärare* och *yrkeslärare* var andelen med högutbildade föräldrar mellan 18 och 25 procent, det vill säga under nivån i befolkningen.

Allt fler har högutbildade föräldrar

På flertalet större program mot yrkesexamen har andelen nybörjare med högutbildade föräldrar ökat mellan 2009/10 och 2019/20. Ökningen uppgick till mellan 1 och 9 procentenheter och var störst på utbildningen till *biomedicinsk analytiker*. På *apotekarprogrammet* och *arkitektprogrammet* minskade dock andelen nybörjare med högutbildade föräldrar med 9 respektive 7 procentenheter läsåret 2019/20 jämfört med 2009/10.

Tablå 5: Andel med högutbildade föräldrar¹ bland nybörjare exklusive inresande studenter på större program mot yrkesexamen 2009/10 och 2019/20. Procent

Nybörjare på program mot yrkesexamen ¹	Totalt		Kvinnor		Män	
	09/10	19/20	09/10	19/20	09/10	19/20
Läkarexamen	68	69	70	69	67	71
Civilingenjörsexamen	54	63	57	64	53	62
Psykologexamen	55	60	54	62	56	56
Arkitektexamen	67	60	72	56	62	66
Juristexamen	54	58	52	57	56	60
Tandläkarexamen	57	53	58	54	57	52
Fysioterapeutexamen	42	48	41	47	43	50
Civilekonomexamen	43	43	39	41	47	46
Logopedexamen	45	42	46	42	42	41
Apotekarexamen	50	41	53	37	44	59
Ämneslärarexamen	.	40	.	39	.	41
Högskoleingenjörsexamen	31	38	32	35	30	40
Biomedicinsk analytikerexamen	26	36	23	35	37	41
Barnmorskeexamen	30	34	..	..	..	..
Receptarieexamen	30	34	30	32	29	42
Socionomexamen	28	33	26	31	36	39
Sjuksköterskeexamen	28	30	26	28	39	38
Grundlärarexamen	.	29	.	28	.	31
Specialistsjuksköterskeexamen	23	28	22	26	30	40
Studie- och yrkesvägledarexamen	17	26	17	25	17	29
Röntgensjuksköterskeexamen	25	25	21	25	34	27
Arbetsterapeutexamen	22	25	21	22	33	41
Lärarexamen	23	23	20	22	30	25
Speciallärarexamen	26	23	27	22	11	30
Specialpedagogexamen	23	22	23	22	27	25
Förskollärarexamen	.	19	.	19	.	26
Yrkeslärarexamen	.	18	.	17	.	19

1) Med högutbildade föräldrar avses minst en treårig eftergymnasial utbildning hos minst en förälder.

2) Tabellen innehåller program med minst 200 nybörjare 2019/20. Tabellen är sorterad efter andelen med högutbildade föräldrar läsåret 2019/20. Uppdelning per kön görs om det fanns minst 20 kvinnor respektive män på programmet. Tabell 3 i separat tabellbilaga innehåller fler program och läsår.

En minskad eller en oförändrad andel nybörjare med högutbildade föräldrar på vissa

program innebär att överrepresentationen av den gruppen har minskat, eftersom andelen med högutbildade föräldrar har ökat med flera procentenheter för befolkningen under åren 2009–2019. Det innebär också att program som haft en ökning av andelen med högutbildade föräldrar på över sju procentenheter har fått en större representation av nybörjare med högutbildade föräldrar.

Tabell 3 i separat tabellbilaga innehåller fler detaljerade uppgifter och fler läsår

Nybörjare på generella program

En ny utbildnings- och examensstruktur infördes i Sverige 2007 som ett led i den så kallade Bologna-processen. Fyra generella examina infördes: högskoleexamen, kandidatexamen, magisterexamen och masterexamen. Med nybörjare på generella program avses *studenter som för första gången är registrerade på ett visst generellt program i Sverige (till exempel kandidatprogrammet)*.

Läsåret 2019/20 var 44 procent på programmen mot masterexamen och 40 procent på programmen mot magisterexamen inresande studenter. Före läsåret 2011/12 var andelen ännu högre, över hälften. På högskoleexamensprogrammen och kandidatprogrammen är andelarna inresande studenter betydligt mer blygsamma och var för senaste läsåret 1 respektive 4 procent. Inresande studenter ingår inte i redovisningen efter föräldrarnas utbildningsnivå.

Störst andel högutbildade föräldrar bland nybörjarna på masterprogram

Bland nybörjarna på de generella programmen läsåret 2019/20 var andelen med högutbildade föräldrar minst för högskoleexamensprogrammen, 29 procent. Bland nybörjarna på kandidat- och magisterprogrammen hade 43 respektive 38 procent högutbildade föräldrar. Störst andel nybörjare med högutbildade föräldrar, 52 procent, fanns på masterprogrammen.

Jämförs läsåret 2019/20 med läsåret 2009/10 har andelen nybörjare med högutbildade föräldrar ökat på samtliga generella program. Störst ökning av andelen nybörjare med högutbildade föräldrar finns på master- och kandidatprogrammen med 9 procentenheter. Magisterprogram hade ökat med 6 procentenheter och högskoleprogram med 8 procentenheter (se tabell 4 i separat tabellbilaga).

Tablå 6: Nybörjare exklusive inresande studenter på generella program 2019/20 efter föräldrarnas utbildningsnivå

Generella program	Antal nybörjare			Andel med högutbildade föräldrar		
	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män
Högskoleex.program	1 700	700	1 000	29	28	30
Kandidatprogram	24 500	13 800	10 700	43	40	46
Magisterprogram	2 400	1 600	900	38	37	39
Masterprogram	9 300	5 000	4 300	52	48	55

Antalsuppgifterna är avrundade till närmaste 100-tal

På generella program liksom på flertalet yrkesexamensprogram, hade en större andel av männen än av kvinnorna högutbildade föräldrar. Bland nybörjarna på generella program läsåret 2019/20 var andelen med högutbildade föräldrar mellan 2 och 7 procentenheter högre för män än för kvinnor.

Tabell 4 i separat tabellbilaga innehåller uppgifter för läsåren 2009/10–2019/20

Nybörjare på konstnärliga program

Med den nya utbildnings- och examensstrukturen följde även nya examina inom konstnärliga program. Läsåret 2019/20 fanns drygt 1 000 nybörjare på de konstnärliga programmen. Kvinnorna utgjorde cirka 600 av nybörjarna. De konstnärliga kandidatprogrammen hade flest nybörjare med drygt 700 personer. Andelen med högutbildade föräldrar på de konstnärliga kandidatprogrammen var stor, 57 procent. Ännu större andel med högutbildade föräldrar, 62 procent, fanns bland de drygt 230 nybörjarna på de konstnärliga masterprogrammen. För de konstnärliga kandidatprogrammen är andelen män med högutbildade föräldrar något högre än andelen kvinnor, medan det för konstnärliga masterprogram var en betydligt högre andel kvinnor som hade högutbildade föräldrar.

Tablå 7: Nybörjare exklusive inresande studenter på konstnärliga program 2019/20 efter föräldrarnas utbildningsnivå

Konstnärliga program ¹	Antal nybörjare			Andel med högutbildade föräldrar		
	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män
Kandidatprogram	740	430	310	57	57	58
Masterprogram	230	140	90	62	65	58

1) Magister- och högskoleexamensprogram redovisas inte här eftersom programmen har för få deltagare. Antalsuppgifterna är avrundade till närmaste 10-tal

Tabell 5 i separat tabellbilaga innehåller uppgifter för läsåren 2009/10–2019/20

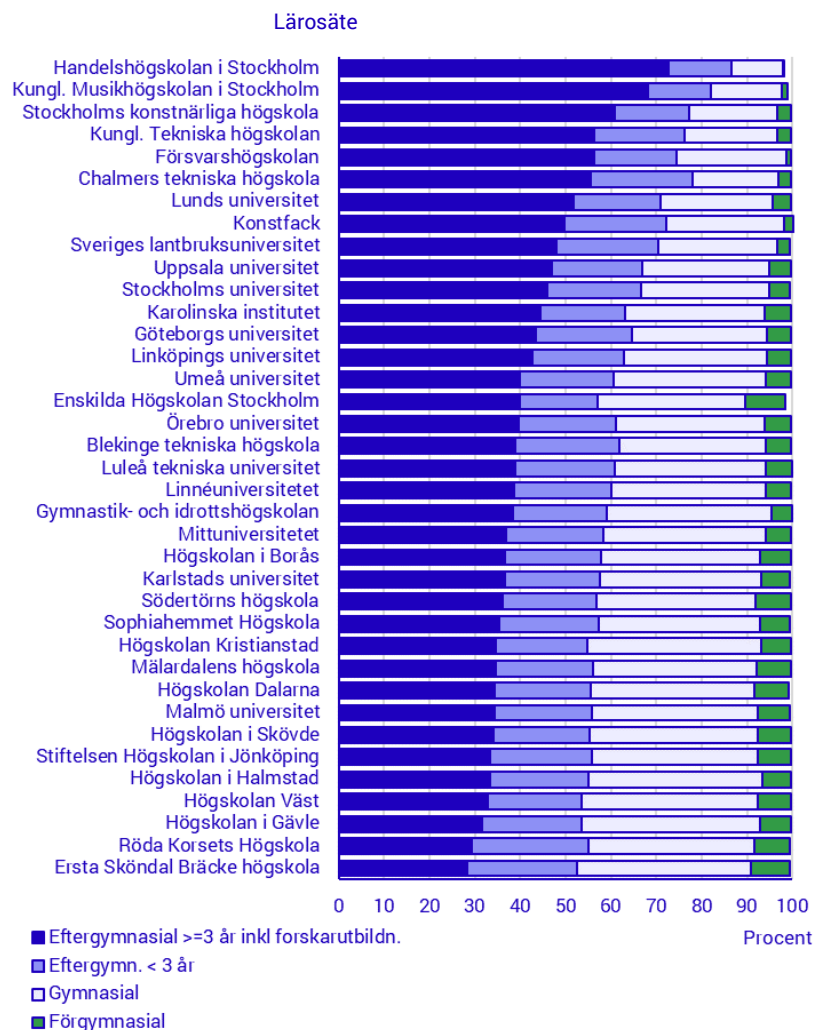
Nybörjare vid ett visst universitet eller högskola

Fördelningen av nybörjare efter föräldrarnas utbildningsnivå per lärosäte, dvs. *registrerade för första gången vid ett visst universitet eller högskola, högskolanybörjare*, påverkas av en rad faktorer. Högskolorna och de nya universiteten har delvis haft ett annat utbildningsutbud än de äldre universiteten. I den senare gruppen finns ett utbud av längre utbildningar, som exempelvis till läkare, jurist och civilingenjör. På dessa utbildningar har, som tidigare visats, nybörjarna större andelar med högutbildade föräldrar. Även andra faktorer, som till exempel den sociala sammansättningen av befolkningen i lärosätens upptagningsområden kan ha en viss betydelse för variationer i den sociala rekryteringen mellan olika lärosäten.

Stora skillnader i föräldrarnas utbildningsnivå mellan lärosäten

Bland lärosäten med minst 200 nybörjare läsåret 2019/20 varierade andelen nybörjare med högutbildade föräldrar mellan 28 och 73 procent. Störst andel med högutbildade föräldrar hade nybörjarna vid Handelshögskolan i Stockholm. Stor andel med högutbildade föräldrar, 68 procent, fanns även bland nybörjarna på Kungliga Musikhögskolan i Stockholm. Därefter följde Stockholms konstnärliga högskola med 61 procent och Chalmers tekniska högskola, Försvarshögskolan samt Kungliga Tekniska högskolan med 56 procent högutbildade föräldrar.

Figur 5: Nybörjare vid viss högskola exklusive inresande studenter läsåret 2019/20 efter föräldrarnas utbildningsnivå. Procent

I diagrammet ingår lärosäten med minst 200 nybörjare exkl. inresande studenter läsåret 2019/20. För ett fåtal nybörjare saknas nivå på föräldrarnas utbildning vilket medför att inte alla staplar kommer upp i 100 procent (se även tabell 6 i separat tabellbilaga för t ex könsuppdelade uppgifter).

Nybörjare som redovisas är vid viss högskola, dvs. lärosätets egna nybörjare. Vissa av dem kan tidigare ha studerat vid annat lärosäte i Sverige.

Lägst andel nybörjare med högutbildade föräldrar, runt 28 procent, hade Ersta Sköndal Bräcke högskola, strax under Röda Korsets Högskola som hade 29 procent.

Hur fördelningen efter föräldrarnas utbildningsnivå bland nybörjare vid respektive lärosäte förändrats under läsåren 2009/10–2019/20 framgår av tabell 6 i separat tabellbilaga.

I tabell 6 i separat tabellbilaga finns könsuppdelade uppgifter för fler lärosäten och läsar

Övergång till utbildning på forskarnivå för examinerade på avancerad nivå

Drygt 108 390 studenter examinerades på avancerad nivå i högskola läsåren 2011/12–2014/15. Av dem började knappt 6 400 (5,9 procent) i utbildning på forskarnivå fram till och med läsåret 2018/19.

Studenter utan examen på avancerad nivå ingår inte i den här redovisningen. För information om tillträdesreglerna till utbildning på forskarnivå, se 7 kap. högskoleförordningen.

Studier på forskarnivå är vanligast om föräldrarna har forskarutbildning

Bland de som avlagt en examen på avancerad nivå under den aktuella perioden ökade andelen som påbörjade studier på forskarnivå med föräldrarnas utbildningsnivå och för de med forskarutbildade föräldrar var övergångsandelens störst, 12 procent. Examinerade med föräldrar som hade en eftergymnasial utbildning om minst tre år (men inte forskarutbildning) påbörjade forskarstudier i näst störst utsträckning och deras övergångsandel var knappt 6 procent. Cirka 3 procent av dem med för-gymnasialt utbildade föräldrar, det vill säga den allra kortaste utbildningen bland föräldrarna, hade påbörjat forskarstudier.

Tablå 8: Antal examinerade från högskoleutbildning på avancerad nivå läsåren 2011/12–2014/15 och andel som påbörjat en utbildning på forskarnivå fr.o.m. examensläsåret t.o.m. läsåret 2018/19 efter kön, utbildningsinriktning och föräldrarnas utbildningsnivå. Inresande studenter ingår.

Kön	Antal exa- minerade	Totalt %	Påbörjad forskarutbildning per grupp av föräldrarnas utbildningsnivå. %						
			För- gym- nasial	Gym- nasial ≤ 2 år	Gym- nasial 3 år	Efter- gym- nasial ≤ 3 år	Efter- gym- nasial ≥ 3 år	Forskar- utbildning	Uppgift om nivå saknas
Totalt²	108 390	5,9	3,3	4,1	4,7	5,5	6,1	12,4	4,9
Humaniora och konst	5 000	8,0	4,9	8,3	8,8	11,4	9,4	15,1	3,8
Hälso-/sjukvård, soc. om-	20 540	7,0	4,4	3,8	5,1	6,6	8,2	15,8	8,5
Lant-/skogsbruk, djursjuk.	1 110	7,2	4,5	4,4	5,8	5,4	7,7	20,7	0,0
Naturvet., matematik, data	8 900	14,6	9,7	14,9	17,2	16,9	18,4	23,9	17,5
Pedagogik och lärarutbild.	14 620	1,7	1,2	1,3	1,0	1,7	2,3	2,0	0,0
Samhäll., juridik, handel,	33 340	3,0	2,5	2,6	2,6	2,8	3,2	7,1	1,3
Teknik och tillverkning	25 650	8,0	5,4	7,6	6,9	7,1	7,2	14,0	5,8
Tjänster	750	6,0	0,0	9,0	7,8	10,0	6,6	16,7	14,3
Kvinnor	60 660	5,0	3,1	3,1	3,4	4,7	5,2	11,5	5,5
Humaniora och konst	3 140	6,2	5,2	4,5	6,6	8,1	6,7	15,8	4,4
Hälso-/sjukvård, soc. om-	15 700	5,9	4,4	3,4	4,4	5,9	7,0	14,4	8,6
Lant-/skogsbruk, djursjuk.	700	7,1	0,0	3,8	4,4	5,8	7,9	22,5	0,0
Naturvet., matematik, data	3 810	14,3	7,3	13,7	10,7	14,6	16,0	25,7	25,0
Pedagogik och lärarutbild.	10 190	1,6	1,4	1,5	1,2	1,1	2,2	0,6	0,0
Samhäll., juridik, handel,	19 490	2,6	1,7	2,0	1,9	2,7	2,7	6,1	2,0
Teknik och tillverkning	7 900	7,8	6,2	6,3	5,5	7,2	7,0	14,3	10,0
Tjänster	390	5,4	0,0	9,5	4,2	14,3	7,1	0,0	0,0
Män	47 730	7,2	4,0	6,0	6,8	6,6	7,1	13,4	3,9
Humaniora och konst	1 860	10,9	4,3	13,7	12,3	16,5	13,3	13,9	2,9
Hälso-/sjukvård, soc. om-	4 840	10,5	4,5	6,2	8,2	9,3	10,9	18,2	7,7
Lant-/skogsbruk, djursjuk.	410	7,3	12,5	6,5	8,3	4,7	7,2	16,7	0,0
Naturvet., matematik, data	5 090	14,7	13,0	16,1	23,7	19,2	20,4	22,3	10,0
Pedagogik och lärarutbild.	4 430	1,8	0,3	0,8	0,6	2,8	2,6	4,2	0,0
Samhäll., juridik, handel,	13 860	3,5	4,0	3,6	3,8	3,1	3,7	8,7	0,0
Teknik och tillverkning	17 750	8,0	5,1	8,1	7,6	7,0	7,3	13,8	4,1
Tjänster	360	6,6	0,0	8,5	10,0	5,3	6,0	33,3	25,0

Antalsuppgifterna är avrundade till närmaste 10-tal

1) SUN = Svensk utbildningsnomenklatur. Redovisningen av inriktning sker på 1-siffernivå.

2) Varje nivå är nettoräknad. Det betyder till exempel att om en person har avlagt fler än en examen räknas han eller hon endast en gång i totalsummorna (totalt, kvinnor, män). Det betyder också att en person endast förekommer en gång inom ett utbildningsområde även om han eller hon har avlagt fler än en examen inom området. I de fall som en person har avlagt examen inom fler än ett utbildningsområde ingår personen dock i fler än ett utbildningsområde.

För cirka 5 300 examinerade, det vill säga drygt 5 procent, saknades det uppgifter om föräldrarnas utbildningsnivå. I de flesta fallen berodde det på att föräldrarna var okända. För en mindre grupp var föräldrarna kända men istället saknades det uppgifter om deras utbildning. Övergången till utbildning på forskarnivå var för den gruppen cirka 5 procent. Sannolikt utgör inresande studenter en betydande del av dem som saknar uppgifter om föräldrarnas utbildning.

Föräldrarnas utbildningsnivå påverkar lika för män och kvinnor

Totalt sett är det en större andel av männen än av kvinnorna som fortsätter till forskarutbildning efter studier på avancerad nivå, 7 procent jämfört med 5 procent. Sambandet mellan föräldrarnas utbildningsnivå och övergången till forskarutbildningen följer dock liknande mönster för båda könen. För såväl män som kvinnor gäller att det är vanligast att studera vidare på forskarnivå om föräldrarna har en licentiat- eller doktorsexamen. Under redovisad period var det 13 procent av männen och nästan 12 procent av kvinnorna med sådan bakgrund som fortsatte till forskarutbildningen. Minst vanligt med fortsatta studier på forskarnivå var det för de med enbart förgymnasialt utbildade föräldrar, drygt 3 procent för kvinnorna och knappt 4 procent för männen.

Föräldrarnas utbildningsnivå påverkar lika oavsett utbildningsinriktning

Det är vanligare att gå vidare till forskarutbildningen inom vissa utbildningsinriktningar (enligt SUN). Övergången till forskarutbildningen var störst bland examinerade på avancerad nivå inom *naturvetenskap, matematik och data*, 15 procent. Jämförelsevis var det endast knappt 2 procent inom *pedagogik och lärarutbildning* som hade påbörjat forskarstudier, vilket var den minsta övergångsandelen bland de olika utbildningsinriktningarna.

När det gäller hur föräldrarnas utbildningsnivå påverkar övergången till forskarutbildningen finns det likheter mellan examinerade inom olika utbildningsområden. Inom samtliga områden, förutom inom *pedagogik och lärarutbildning*, är det studenter vilkas föräldrar har avlagt en forskarexamen som i störst utsträckning går vidare till forskarutbildningen. Inom *naturvetenskap, matematik och data* var det hela 24 procent av de examinerade med sådan familjebakgrund som hade börjat i forskarutbildningen. Jämförelsevis hade knappt 10 procent av de med examen inom dessa ämnen och med enbart förgymnasialt utbildade föräldrar påbörjat forskarstudier. Det var den lägsta övergångsandelen inom det här utbildningsområdet.

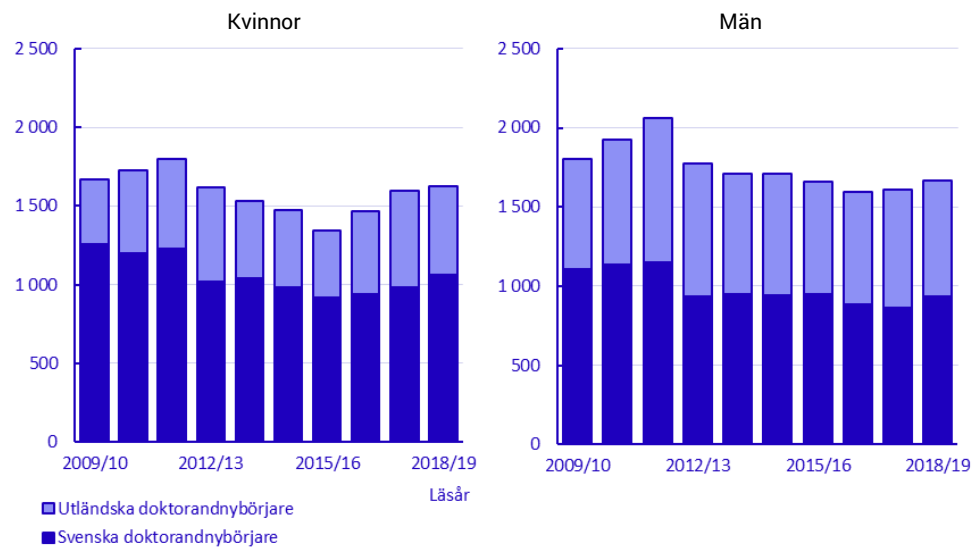
Utbildning på forskarnivå

Doktorandnybörjare

Antalet doktorandnybörjare, dvs. *personer som för första gången är registrerade i forskarutbildning i Sverige*, var 3 300 läsåret 2018/19. Det var en ökning med 3 procent jämfört med läsåret innan. Mellan läsåren 2009/10 och 2011/12 ökade antalet doktorandnybörjare varje läsår. Lsåret 2009/10 fanns 3 500 doktorandnybörjare och läsåret 2011/12 fanns 3 900 nybörjare. Därefter har antalet minskat nästan varje år.

Antalet kvinnor bland doktorandnybörjarna läsåret 2018/19 var 1 600 och antalet män var 1 700. Således var andelen kvinnor 49 procent. Nio år tidigare, läsåret 2009/10, var andelen kvinnor 48 procent.

Figur 6: Antal doktorandnybörjare läsåren 2009/10– 2018/19 efter kön, utländska doktorander och svenska doktorander.

Många utländska doktorander kommer till Sverige för forskarstudier. Gruppen har ökat från 32 till 39 procent bland doktorandnybörjarna mellan läsåren 2009/10 och 2018/19. Under hela tioårsperioden har andelen utländska doktorander bland nybörjarna varit större bland männen än bland kvinnorna. Lsåret 2018/19 var 35 procent av kvinnorna och 44 procent av männen utländska doktorander (för definitioner se kapitlet *Kort om statistiken*).

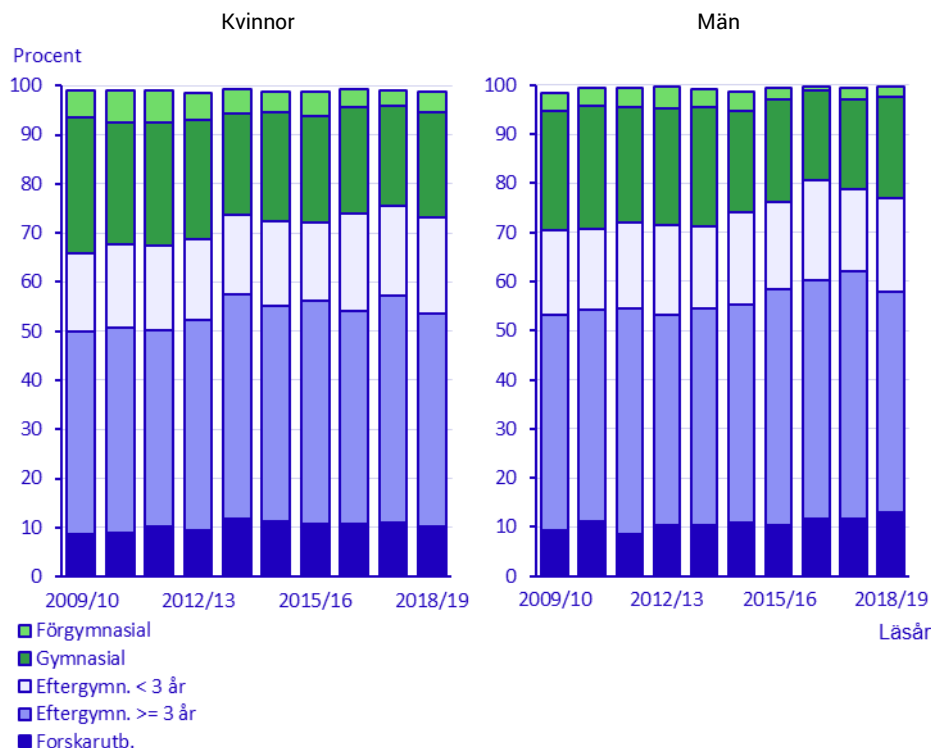
I redovisningen av doktorandnybörjare och doktorander efter föräldrarnas utbildningsnivå har utländska doktorander exkluderats (se diagram och tablåer på nästföljande sidor samt tabell 7, 7b och 8 i separat tabellbilaga).

Fler än var tionde doktorandnybörjare har forskarutbildade föräldrar

Under läsåren 2009/10–2018/19 ökade andelen doktorandnybörjare med högutbildade föräldrar (dvs. eftergymnasial utbildning om minst tre år inklusive forskarutbildning) från 52 till 56 procent. Andelen med forskarutbildade föräldrar ökade från 9 till 12 procent under samma period. I befolkningen i motsvarande åldrar hade 2 procent forskarutbildade föräldrar.

Läsåret 2018/19 var andelen doktorandnybörjare med högutbildade föräldrar större bland männen än bland kvinnorna, 58 respektive 53 procent. I början av den redovisade perioden var skillnaden inte lika påtaglig och andelen med högutbildade föräldrar var istället bland männen jämfört med kvinnorna, 53 respektive 50 procent (se tabell 7 i separat tabellbilaga).

Figur 7: Doktorandnybörjare exklusive utländska doktorander 2009/10–2018/19 efter föräldrarnas utbildningsnivå. Procent

Tablå 9: Doktorandnybörjare exklusive utländska doktorander 2009/10, 2014/15 och 2018/19 efter kön och föräldrarnas utbildningsnivå

Kön läsår	Antal dok- torand- nybör- jare	Föräldrarnas utbildningsnivå, %							Sum- ma
		För- gymnasial	Gymn- asial <= 2 år	Gymn- asial 3 år	Efter- gymn. < 3 år	Efter- gymn. >= 3 år	Fors- karut- bildn.	Uppgift om nivå saknas	
Totalt									
2009/10	2 100	5	14	12	17	43	9	1	100
2014/15	2 000	4	12	10	18	44	11	1	100
2018/19	1 800	3	12	9	19	44	12	1	100
Kvinnor									
2009/10	1 100	6	15	13	16	41	9	1	100
2014/15	1 000	4	12	10	17	44	11	1	100
2018/19	900	4	13	9	20	43	10	1	100
Män									
2009/10	1 000	4	14	11	17	44	9	2	100
2014/15	900	4	11	10	19	45	11	1	100
2018/19	900	2	11	10	19	45	13	0	100

Antalsuppgifterna är avrundade till närmaste 100-tal

Se även tabell 7 i separat tabellbilaga som innehåller uppgifter om fler år

Högutbildade föräldrar vanligare bland doktorandnybörjare än bland högskolenybörjare

Läsåret 2018/19 hade 56 procent av doktorandnybörjare högutbildade föräldrar. Bland högskolenybörjare var den andelen 40 procent samma läsår. Det kan jämföras med att andelen högutbildade föräldrar var 26 procent för befolkningen från 19 år och uppåt kalenderåret 2019. Cirka 2 procent hade forskarutbildade föräldrar i be-

folkningen, medan 12 procent hade det bland doktorandnybörjarna. Överrepresentationen av högutbildade föräldrar är således större bland doktorandnybörjare än bland nybörjare på grundnivå och avancerad nivå i högskolan, när man jämför med andelen högutbildade föräldrar i befolkningen. Skillnaderna kan delvis förklaras av att studenter med högutbildade föräldrar, i större utsträckning än de med lågutbildade föräldrar, studerar på högskoleutbildningar varifrån det är jämförelsevis vanligt att fortsätta vidare till forskarutbildningen oavsett föräldrarnas utbildningsnivå.

Även om personer har liknande högskoleutbildning finns vissa skillnader i övergången till forskarutbildningen på så vis att examinerade med forskarutbildade föräldrar i högre grad påbörjar en forskarutbildning än andra, se kapitlet *Övergång till utbildning på forskarnivå för examinerade på avancerad nivå*.

Skillnader mellan lärosäten

Tjugo lärosäten hade minst 50 doktorandnybörjare under läsåren 2014/15–2018/19 (exklusive utländska doktorander). För dessa lärosäten redovisas fördelningen av doktorandnybörjare efter föräldrarnas utbildningsnivå nedan.

Tablå 10: Doktorandnybörjare exklusive utländska doktorander efter lärosäte och föräldrarnas utbildningsnivå läsåren 2014/15–2018/19. Procent

Lärosäte ¹	Föräldrarnas utbildningsnivå, %						Uppgift om nivå saknas	Summa
	För-gymn-asial	Gymn-asial <= 2 år	Gymn-asial 3 år	Efter-gymn. < 3 år	Efter-gymn. >= 3 år	Forskar-utbild-ning		
Lunds universitet	3	9	8	17	50	12	1	100
Karolinska institutet	3	8	7	15	49	17	1	100
Uppsala universitet	2	10	8	19	47	14	1	100
Göteborgs universitet	4	12	11	15	45	12	1	100
Stockholms universitet	3	9	11	20	49	8	1	100
Kungl. Tekniska högs.	2	10	9	18	51	11	0	100
Linköpings universitet	4	13	9	18	45	11	1	100
Umeå universitet	3	16	9	18	43	9	2	100
Chalmers tekniska hög.	2	9	7	21	47	13	1	100
Örebro universitet	4	21	9	17	41	7	1	100
Sveriges lantbruksuni.	2	13	11	16	45	13	0	100
Luleå tekniska uni.	3	12	9	31	41	4	1	100
Linnéuniversitetet	7	22	9	24	33	6	0	100
Malmö universitet	3	18	13	24	37	5	1	100
Karlstads universitet	2	14	14	22	44	4	1	100
Stift. Högs. i Jönköping	10	8	11	24	41	8	0	100
Mittuniversitetet	3	22	15	22	38	0	0	100
Mälardalens högskola	11	12	15	25	30	2	5	100
Södertörns högskola	5	13	13	15	48	8	0	100
Handelshögs. i Sthlm	0	4	17	17	52	7	2	100

1) Lärosäten redovisas om det fanns minst 50 doktorandnybörjare totalt under 2014/15–2018/19. I tabell 8 i separat tabellbilaga redovisas konsuppdelade uppgifter per läsår för de lärosäten som har minst 50 nybörjare läsåret 2018/19.

Andelen nybörjare med högutbildade föräldrar (treårig eftergymnasial utbildning eller längre) varierade mellan 32 och 65 procent för de redovisade lärosätena. Störst andel doktorandnybörjare med högutbildade föräldrar fanns vid Karolinska institutet och minst andel fanns vid Mälardalens högskola.

Skillnaden i rekrytering efter föräldrarnas utbildningsnivå mellan lärosätena beror på flera faktorer, bland annat på utbudet av högskoleutbildning inom olika områden och nivåer. Även olika sociala sammansättningar i lärosätenas närområden kan bidra till sådana skillnader.

Små skillnader mellan forskningsområdena

Under ett läsår kan antalet doktorandnybörjare inom vissa forskningsområden vara lågt, vilket medför att den slumpmässiga variationen i antal nybörjare efter föräldrarnas utbildningsnivå mellan åren kan blir stor. För att bättre kunna göra en jämförelse mellan områdena har därför ett genomsnittsvärde tagits fram för den senaste femårsperioden, läsåren 2014/15–2018/19.

Bland högskolenybjörarna finns en stor spridning i rekrytering efter föräldrarnas utbildningsnivå mellan olika områden. Inom forskarutbildningen är däremot fördelningen relativt lika vid jämförelse mellan de olika områdena. Andelen doktorandnybjörare med högutbildade föräldrar varierade från 52 procent för *samhällsvetenskap* till 60 procent i *medicin och hälsovetenskap*.

Tablå 11: Doktorandnybjörare exklusive utländska doktorander efter nationellt forskningsämnesområde och föräldrarnas utbildningsnivå läsåren 2014/15–2018/19. Procent

Område ¹	Föräldrarnas utbildningsnivå. %							Summa
	För-gymn-asial	Gym-nasial ≤ 2 år	Gymn-asial 3 år	Efter-gymn. < 3 år	Efter-gymn. ≥ 3 år	Forskar-utbild-ning saknas	Uppgift om nivå	
Totalt								
Humaniora o. konst	3	13	12	19	43	10	1	100
Lantbruksvetenskap	3	12	10	18	44	14	0	100
Medicin och hälsove.	4	11	8	17	47	13	1	100
Naturvetenskap	2	11	11	20	43	12	1	100
Samhällsvetenskap	4	14	10	19	45	7	1	100
Teknik	2	10	10	19	48	10	1	100
Kvinnor								
Humaniora o. konst	3	14	10	17	42	13	1	100
Lantbruksvetenskap	1	12	11	19	42	16	0	100
Medicin och hälsove.	5	13	8	18	44	12	1	100
Naturvetenskap	2	12	10	18	43	12	2	100
Samhällsvetenskap	5	14	9	19	45	7	1	100
Teknik	3	8	9	21	47	10	2	100
Män								
Humaniora o. konst	3	13	14	21	44	5	0	100
Lantbruksvetenskap	5	12	9	16	48	10	0	100
Medicin och hälsove.	3	8	7	16	51	15	1	100
Naturvetenskap	2	10	11	22	43	12	0	100
Samhällsvetenskap	3	13	10	20	45	7	1	100
Teknik	2	11	10	19	48	10	1	100

1) I tabell 7 i separat tabellbilaga redovisas könsuppdelade uppgifter per läsår för de områden som har minst 100 nybjörare per läsår.

Se även tabell 7, 7b och 8 i separat tabellbilaga som innehåller könsuppdelade uppgifter

Påbörjad svensk högskoleutbildning i årskullarna födda 1982–1994

I det här avsnittet redovisas uppgifter om hur stor andel i olika födelsekullar som har påbörjat högskolestudier i Sverige senast det år de fyllde 25. För att ingå i populationen ska man ha varit folkbokförd både vid 12 och 25 års ålder. Den senaste födelsekullen som har uppnått 25 år och som presenteras i detta SM är födda 1994. Det finns en mindre grupp av 25-åringarna som enbart har bedrivit högskolestudier utomlands, de redovisas längre fram under avsnittet *Påbörjad svensk och utländsk högskoleutbildning 2009–2019*.

Vid en jämförelse av årskullarna födda 1982–1994 har andelen med påbörjad högskoleutbildning vid 25 års ålder varit förhållandevis oförändrad, ungefär 45–46 procent. I den senaste årskullen, födda 1994, var andelen 46 procent.

Föräldrarnas utbildningsnivå har stor betydelse för högskolestudier

Det finns stora skillnader inom en årskull i hur stor andel som påbörjar högskoleutbildning beroende på vilken utbildningsnivå föräldrarna har. Andelen av årskullen födda 1994 som påbörjat högskoleutbildning vid 25 års ålder var 24 procent för personer med enbart förgymnasialt utbildade föräldrar. Andelen ökar sedan med föräldrarnas utbildningsnivå, till 83 procent för dem med forskarutbildade föräldrar. Värt att notera är också att andelen med påbörjad högskoleutbildning vid 25 års ålder ökat mellan årskullarna 1982–1994 för personer med förgymnasialt utbildade föräldrar. För övriga grupper har andelen minskat mellan årskullarna 1982–1994.

Tablå 12: Andelen med påbörjad högskoleutbildning vid 25 års ålder för årskullarna födda 1982–1994 efter kön och föräldrarnas utbildningsnivå. Procent

Kön Födelseår	Påbörjad högskoleutbildning per grupp av föräldrarnas utb. nivå. %						
	Totalt i årskullen	Forskar- utbildning	Eftergy. ≥ 3 år	Eftergy. < 3 år	Gymn. 3 år	Gymn. ≤ 2 år	För- gymnasial
Totalt							
1982	45	86	72	56	44	30	22
1986	44	84	71	54	42	28	21
1990	44	83	69	54	39	27	22
1994	46	83	67	54	39	27	24
Kvinnor							
1982	53	91	78	64	53	39	29
1986	51	89	77	63	51	36	27
1990	52	86	75	64	48	35	29
1994	55	86	75	63	49	36	32
Män							
1982	38	81	67	48	36	22	16
1986	37	80	65	46	35	20	16
1990	37	80	63	44	31	20	16
1994	38	81	60	44	30	19	16

Uppgifter om samtliga årskullar födda 1982–1994 redovisas i tabell 9 i separat tabellbilaga. I den tabellen finns även uppgift om påbörjad högskoleutbildning vid 21 år för årskullar födda 1982–1998.

Fortsatt stora skillnader mellan kvinnor och män i påbörjad högskoleutbildning

Även bland kvinnor respektive män har andelarna som börjat i högskolan varit på ungefär samma nivå bland födda mellan 1982 och 1994. Övergångsandelen skiljer sig dock stort mellan könen. I födelsekullen 1994 hade 55 procent av kvinnorna och 38 procent av männen börjat i högskolan senast vid 25 års ålder.

Även om andelen som påbörjat högskoleutbildning vid 25 års ålder skiljer sig åt mellan män och kvinnor är tendenserna gällande föräldrarnas utbildningsnivå likartade. Det vill säga – ju högre utbildningsnivå för föräldrarna, desto högre andel som påbörjat högskolestudier. För män har andelen med forskarutbildade eller förgymnasialt utbildade föräldrar som påbörjat högskolestudier varit oförändrad mellan årskullarna

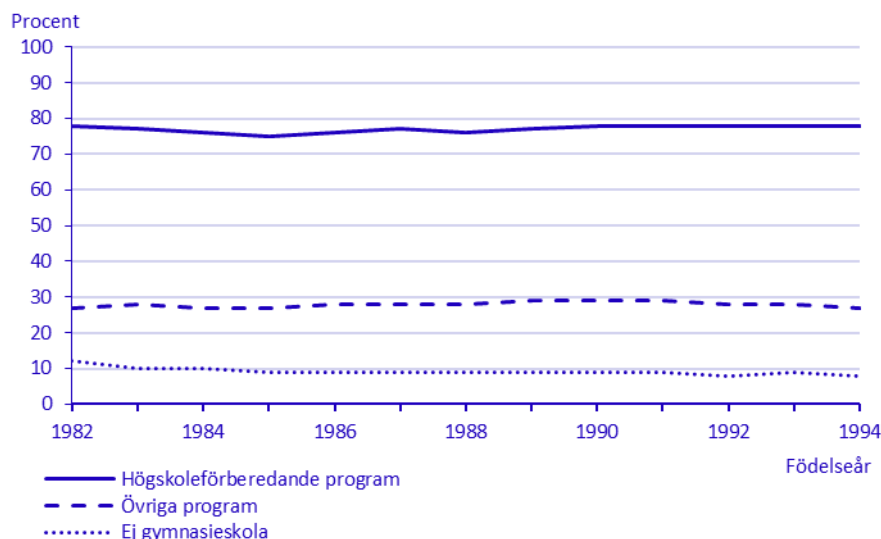
1982–1994. För alla andra utbildningsgrupper hade andelen minskat mellan årskullarna 1982–1994 för såväl kvinnor som män, förutom kvinnor med förgymnasialt utbildade föräldrar som istället ökat. (Se även kapitlet *Relativa chansen till högskolestudier* och tabell 9 i separat tabellbilaga).

Föregående gymnasieskolutbildning har stor betydelse för övergång till högskolan

Samtliga gymnasieprogram blev treåriga under mitten av 1990-talet och alla program skulle då också ge grundläggande behörighet till högskolestudier.

Från och med höstterminen 2011 trädde en ny gymnasiereform, Gy11, i kraft. I Gy11 delas gymnasieprogrammen in i högskoleförberedande program (tidigare studieförberedande program) och yrkesprogram (tidigare yrkesförberedande program). Yrkesprogrammen redovisas i detta SM under *Övriga program* där även specialutformade program och introduktionsprogram (tidigare individuella program) ingår. För mer information om gymnasieskolutbildningarna se avsnittet *Kort om statistiken* längst bak i rapporten.

Figur 8: Andelen med påbörjad högskoleutbildning vid 25 års ålder för årskullar födda 1982–1994 per grupp av gymnasieskolutbildning. Procent.

Könsuppdelade uppgifter finns i tabell 9 i separat tabellbilaga.

Andelen med påbörjad högskoleutbildning vid 25 års ålder är stor för de som avslutat Högskoleförberedande program och är för årskullarna 1982 till 1994 cirka 78 procent. Lägst andel uppvisar årskullen födda 1985 med 75 procent.

För personer födda 1982 till 1994 som slutfört ett övrigt gymnasieprogram var andelen med påbörjad högskoleutbildning oförändrad vid 25 års ålder med 27 procent.

Även bland de personer i en årskull som saknar ett slutfört gymnasieprogram finns en mindre grupp som påbörjar högskolestudier. Andelen minskade från 12 till 8 procent för årskullarna 1982 till 1994. Minskningen beror troligen på sämre möjligheter att läsa in en gymnasiebehörighet på kommunal vuxenutbildning (komvux) eftersom det varit neddragningar i den utbildningsformen.

Föräldrarnas utbildningsnivå påverkar valet av gymnasieskolutbildning

I årskullen födda 1994 hade 45 procent slutfört gymnasieskolans Högskoleförberedande program. Dessa program var betydligt vanligare för personer med forskarutbildade föräldrar jämfört med dem med enbart förgymnasialt utbildade föräldrar, 79 respektive 23 procent.

Tablå 13: Andelen med avslutad grupp av gymnasieskolutbildning för årskullen födda 1994 per föräldrarnas utbildningsnivå. Procent

Egen gymnasieskolutbildning	Slutförd gymnasieskolutbildning per grupp av föräldrarnas utb.nivå. %						
	Totalt i årskullen	Forskar-utbildning	Eftergy. >= 3 år	Eftergy. < 3 år	Gymn. 3 år	Gymn. <= 2 år	För-gymnasial
Totalt							
Högskoleförb.	45	79	66	53	38	27	23
Övig gymn.	36	10	22	33	42	48	33
Ej gymn.	20	11	12	15	20	26	44
Summa	100	100	100	100	100	100	100
Kvinnor							
Högskoleförb.	50	82	71	58	44	32	27
Övig gymn.	33	9	19	30	39	45	33
Ej gymn.	17	9	10	12	17	23	40
Summa	100	100	100	100	100	100	100
Män							
Högskoleförb.	40	77	61	47	33	21	19
Övig gymn.	38	11	25	36	45	50	34
Ej gymn.	22	12	14	17	22	28	48
Summa	100	100	100	100	100	100	100

I tabell 9 i separat tabellbilaga finns uppgifter om slutförd gymnasieskolutbildning för årskullarna födda 1982–1998

Drygt var femte person i årskullen födda 1994 hade inte slutfört en gymnasieskolutbildning. Andelen var 44 procent för dem med enbart förgymnasialt utbildade föräldrar och andelen minskar sedan stegvis med föräldrarnas utbildningsnivå till 11 procent för personer med forskarutbildade föräldrar. Andelen som inte slutfört någon gymnasieskolutbildning oavsett föräldrarnas utbildningsnivå minskade från 27 till 20 procent i årskullarna födda 1982 respektive 1994.

Se även tabell 9 i separat tabellbilaga

Påbörjad högskoleutbildning skiljer även vid liknande gymnasieskolutbildning

En del av skillnaden i övergång till högskolan som beror på att föräldrarna har olika utbildningsnivå kan hänföras till skillnader i den föregående gymnasieskolutbildningen. Det kvarstår dock en skillnad i påbörjade högskolestudier även när jämförelsen görs för dem med liknande gymnasieskolutbildning.

För personer födda 1994 som hade slutfört ett Högskoleförberedande program hade 92 procent av dem med forskarutbildade föräldrar påbörjade högskolestudier vid 25 års ålder jämfört med 67 procent för dem med förgymnasialt utbildade föräldrar. Även för personer med ett övrigt gymnasieprogram fanns stora skillnader i övergången till högskolan efter föräldrarnas utbildningsnivå.

För de personer födda 1994 som inte slutfört något program i gymnasieskolan hade 32 procent av dem med forskarutbildade föräldrar påbörjat högskolestudier. Andelen minskar därefter med föräldrarnas utbildningsnivå och uppgick till 4 procent för dem med förgymnasialt utbildade föräldrar.

I samtliga redovisade kombinationer av egen gymnasieskolutbildning och föräldrarnas utbildningsnivå har kvinnor högre eller jämbördig övergång till högskolestudier än män. Speciellt stor var skillnaden för dem med ett övrigt gymnasieprogram.

Tablå 14: Andelen med påbörjad högskoleutbildning vid 25 års ålder för årskullen födda 1994 efter kön, egen gymnasieskolutbildning och föräldrarnas utbildningsnivå. Procent

Kön Egen gymnasieskolut- bildning	Påbörjad högskoleutbildning per grupp av föräldrarnas utb.nivå. %						
	Totalt i årskullen	Forskar-ut- bildning	Eftergy. >= 3 år	Eftergy. < 3 år	Gymn. 3 år	Gymn. <= 2 år	För- gymn- asial
Totalt	46	83	67	54	39	27	24
Högskolefö. program	78	92	85	78	72	66	67
Övriga program	27	66	42	33	24	19	19
Ej gymnasieskola	8	32	19	11	7	4	4
Kvinnor	55	86	75	63	49	36	32
Högskolefö. program	81	94	88	82	76	70	74
Övriga program	36	74	53	46	35	27	28
Ej gymnasieskola	10	27	23	16	9	6	5
Män	38	81	60	44	30	19	16
Högskolefö. program	73	91	81	73	66	59	58
Övriga program	19	60	34	23	15	11	11
Ej gymnasieskola	6	36	16	8	5	2	3

I tabell 9 i separat tabellbilaga finns motsvarande uppgifter för årskullarna födda 1982–1994.

Många med utländsk bakgrund har föräldrar med förgymnasial utbildning

I det här avsnittet analyseras årskullen födda 1994 speciellt för att se i vilken utsträckning svensk respektive utländsk bakgrund varierar med föräldrarnas utbildningsnivå i övergången till högskolestudier vid 25 års ålder.

I årskullen födda 1994 fanns 112 700 personer som var folkbokförda i Sverige, varav 17 000 hade utländsk bakgrund. Med utländsk bakgrund avses personer som själva är utrikes födda samt personer som är födda i Sverige med två utrikes födda föräldrar (se även definitionen i kapitlet *Kort om statistiken*).

I den aktuella årskullen var andelen med enbart förgymnasialt utbildade föräldrar betydligt större för personer med utländsk bakgrund jämfört med personer med svensk bakgrund, 18 respektive 3 procent.

Tablå 15: Årskullen födda 1994 efter kön, svensk/utländsk bakgrund och föräldrarnas utbildningsnivå

Kön	Svensk/ utländsk	Antal	Föräldrarnas utbildningsnivå, %						
			Forskar- utbildning	Eftergy. >= 3 år	Eftergy. < 3 år	Gymn. 3 år	Gymn. <= 2 år	För- gymn.	Ej nivå
Totalt		112 700	2	26	20	20	28	5	0
Svensk		95 800	2	26	21	20	29	3	0
Utländsk		17 000	2	23	16	19	22	18	0
Kvinnor		55 100	2	26	20	19	28	5	0
Svensk		46 800	2	26	21	20	29	3	0
Utländsk		8 300	2	23	16	18	22	19	0
Män		57 700	2	26	20	20	28	5	0
Svensk		48 900	2	26	21	20	29	3	0
Utländsk		8 700	2	23	16	19	23	17	0

Antalsuppgifterna är avrundade till närmaste 100-tal

Andelen med forskarutbildade föräldrar var lika stor i båda grupperna, 2 procent. Fördelningen efter föräldrarnas utbildningsnivå var likartad för kvinnor och män.

Personer med svensk bakgrund hade mer välutbildade föräldrar än personer med utländsk bakgrund. Andelen som hade föräldrar med minst en treårig eftergymnasial

utbildning (exklusive forskarutbildning) var 26 procent för dem med svensk bakgrund och 23 procent för dem med utländsk bakgrund. Även andelen med kortare eftergymnasialt utbildade föräldrar var större i gruppen med svensk bakgrund.

Högskolestudier lika vanliga för dem med svensk och utländsk bakgrund

I hela årskullen födda 1994 hade 46 procent påbörjat en högskoleutbildning i Sverige till och med 25 års ålder. Andelen med påbörjade högskolestudier var ungefär lika stor för dem med svensk bakgrund och utländsk bakgrund, 46 respektive 48 procent.

Andelen med påbörjade högskolestudier i Sverige vid 25 års ålder varierar dock mellan personer med svensk och utländsk bakgrund om utbildningsnivån för föräldrarna är densamma. Bland dem med enbart förgymnasialt eller gymnasialt utbildade föräldrar var det betydligt vanligare att personer med utländsk bakgrund än personer med svensk bakgrund påbörjat högskolestudier vid 25 års ålder.

Situationen var den motsatta för dem med längre eftergymnasialt utbildade föräldrar. I den gruppen hade en större andel av personer med svensk bakgrund än personer med utländsk bakgrund påbörjat högskolestudier. Skillnaden mellan grupperna ökade med föräldrarnas utbildningsnivå. I gruppen med forskarutbildade föräldrar hade 86 procent av dem med svensk bakgrund påbörjat högskolestudier jämfört med 72 procent för dem med utländsk bakgrund.

I gruppen som hade föräldrar med en kortare eftergymnasial utbildning hade ungefär lika stora andelar av dem med svensk som med utländsk bakgrund påbörjat högskolestudier.

Tablå 16: Andelen med påbörjad högskoleutbildning vid 25 års ålder i årskullen födda 1994 efter kön, svensk/utländsk bakgrund och föräldrarnas utbildningsnivå. Procent

Kön Svensk/utländsk bakgrund	Påbörjad högskoleutbildning per grupp av föräldrarnas utb.nivå. %						
	Totalt	Forskar-ut- bildning	Eftergy. ≥ 3 år	Eftergy. < 3 år	Gymn. 3 år	Gymn. ≤ 2 år	För- gymn.
Totalt	46	83	67	54	39	27	24
Svensk	46	86	68	53	37	25	15
Utländsk	48	72	63	54	51	41	31
Kvinnor	55	86	75	63	49	36	32
Svensk	54	87	76	63	47	34	21
Utländsk	57	81	69	64	60	49	40
Män	38	81	60	44	30	19	16
Svensk	37	84	61	44	28	17	9
Utländsk	41	66	56	45	42	32	22

I samtliga kombinationer av föräldrarnas utbildningsnivå och svensk/utländsk bakgrund hade en större andel av kvinnorna än männen påbörjat högskolestudier.

För information om påbörjade högskolestudier för fler årskullar och en indelning efter invandringsålder (dock inte efter föräldrars utbildning) se statistiskt meddelande om svensk och utländsk bakgrund för studenter och doktorander (UF 19 SM 2001).

Relativa chansen till högskoleutbildning vid 25 års ålder

För att beskriva utvecklingen i påbörjade högskolestudier för årskullarna födda 1982–1994 efter föräldrarnas utbildningsnivå redovisas i det här avsnittet den relativa chansen att påbörja en högskoleutbildning vid 25 års ålder. Det mått som mäter den relativa chansen benämns oddskvot eller korsprodukt (se även kapitlet *Kort om statistiken*). Den relativa chansen uttrycker sannolikheten för att ungdomar med till exempel förgymnasialt utbildade föräldrar har påbörjat högskolestudier vid 25 års ålder i relation till att de inte har det, i jämförelse med motsvarande relation för ungdomar med föräldrar med någon annan utbildningsnivå.

I den här redovisningen är det gruppen med enbart förgymnasialt utbildade föräldrar som utgör jämförelsegrupp, som därigenom får 1,0 som värde. De övriga fem gruppernas chanser till högskolestudier jämförs då med chansen för gruppen med förgymnasialt utbildade föräldrar.

Måttet påverkas inte av hur många som har föräldrar med en viss utbildningsnivå eller av hur många som påbörjat utbildning på viss nivå. Det innebär att det blir möjligt att avgöra om graden av snedrekrytering förändras om den totala andelen som påbörjar högre utbildning samtidigt förändras. Ju större skillnad som finns i den relativa chansen till högskolestudier mellan olika grupper desto större är snedrekryteringen. När det inte föreligger någon snedrekrytering är oddskvoten lika med 1,0 för samtliga grupper.

Stora skillnader i relativ chans till högskolestudier

Klart störst relativ chans att påbörja högskolestudier vid 25 års ålder hade personer med forskarutbildade föräldrar. För personer som hade föräldrar med en längre eftergymnasial utbildning (men inte forskarutbildning) mer än halverades chansen jämfört med dem som hade forskarutbildade föräldrar. Den relativa chansen till högskolestudier fortsätter sedan att minska med föräldrarnas utbildningsnivå.

Tablå 17: Relativa chansen till högskolestudier till och med 25 års ålder för årskullar födda 1982–1994 per kön och föräldrarnas utbildningsnivå

Personer med enbart förgymnasialt utbildade föräldrar utgör jämförelsegrupp = 1

Kön	Relativa chansen till högskoleutb. efter föräldrarnas utb.nivå					
Födelse- år	Forskar- utbildning	Eftergy. >= 3 år	Eftergy. < 3 år	Gymn. 3 år	Gymn. ≤ 2 år	För- gymnasial
Totalt						
1982	21,1	9,1	4,5	2,8	1,5	1,0
1984	18,2	9,0	4,5	2,7	1,5	1,0
1986	20,1	9,1	4,5	2,8	1,5	1,0
1988	18,8	8,5	4,3	2,4	1,3	1,0
1990	17,4	7,9	4,1	2,3	1,3	1,0
1992	19,9	7,6	4,1	2,2	1,2	1,0
1994	16,3	6,7	3,7	2,1	1,2	1,0
Kvinnor						
1982	24,3	8,8	4,5	2,8	1,6	1,0
1984	16,7	8,7	4,7	2,6	1,5	1,0
1986	22,6	9,0	4,7	2,8	1,5	1,0
1988	15,7	8,2	4,3	2,4	1,4	1,0
1990	15,5	7,6	4,3	2,3	1,3	1,0
1992	15,1	7,4	4,2	2,2	1,3	1,0
1994	13,6	6,4	3,8	2,1	1,2	1,0
Män						
1982	22,7	10,4	4,8	2,9	1,5	1,0
1984	22,1	10,5	4,7	2,9	1,5	1,0
1986	21,5	10,1	4,6	2,9	1,4	1,0
1988	24,8	10,0	4,8	2,7	1,3	1,0
1990	21,3	9,2	4,2	2,4	1,3	1,0
1992	28,0	8,6	4,4	2,3	1,2	1,0
1994	22,9	8,1	4,2	2,3	1,3	1,0

Årskullarna födda 1982–1994 blev 25 år 2007–2019. Relativa chansen till högskolestudier för personer som saknar uppgift om föräldrarnas utbildning ligger på ungefär samma nivå som för dem med kortare gymnasialt utbildade föräldrar.

Inga eller små förändringar i den relativa chansen till högskolestudier

De redovisade resultaten för årskullarna födda 1982–1994 tyder på att det är samma grupper i samtliga årskullar utifrån föräldrarnas utbildningsnivå som har en hög eller låg relativ chans till högskoleutbildning vid 25 års ålder. Den storleksmässiga skillnaden mellan studenter som har föräldrar med olika utbildning är också i stor utsträckning densamma mellan födelsekullarna. En viss utjämning av snedrekryteringen kan dock skönjas i de yngsta födelsekullarna mellan gruppen som har för-gymnasialt utbildade föräldrar i förhållande till några andra grupper, bland annat dem med eftergymnasialt utbildade föräldrar om minst tre år.

Det har skett en del svängningar mellan födelsekullarna i den relativa chansen till svensk högskoleutbildning för dem som har forskarutbildade föräldrar, och speciellt vid en uppdelning efter kön. Gruppen med forskarutbildade föräldrar är dock antalsmässigt liten vilket medför att det finns slumpmässiga variationer mellan åren.

Påbörjad utbildning på forskarnivå i årskullarna födda 1982–1989

I vilken utsträckning födelsekullar med olika sociala bakgrunder har påbörjat forskarstudier följs i denna redovisning till och med det år de fyllt 30 och avser födda 1982–1989. Bland dem har andelen som påbörjat en forskarutbildning i Sverige till och med 30 års ålder minskat från 1,2 till 0,7 procent. Mellan kvinnor och män är skillnaderna små i andelar med påbörjad forskarutbildning.

Forskarstudier klart vanligast för dem med forskarutbildade föräldrar

De skillnader som tidigare redovisats i övergången till högskolan mellan grupper med föräldrar på olika utbildningsnivå är ännu större i övergången till forskarutbildningen. I den senaste årskullen som kunnat följas upp vid 30 års ålder, årskullen födda 1989, hade 6,1 procent av dem med forskarutbildade föräldrar själva påbörjat en forskarutbildning. Andelen blir därefter gradvis mindre när föräldrarnas utbildningsnivå sjunker. I gruppen med enbart förgymnasialt utbildade föräldrar hade 0,1 procent påbörjat en forskarutbildning.

Tablå 18: Påbörjad forskarutbildning till och med 30 års ålder för årskullar födda 1982–1989 efter kön och föräldrarnas utbildningsnivå. Procent

Kön Födelseår	Påbörjad forskarutbildning per grupp av föräldrarnas utb.nivå. %						
	Totalt i årskullen	Forskar- utbildning	Eftergy. >= 3 år	Eftergy. < 3 år	Gymn. 3 år	Gymn. <= 2 år	För- gymn.
Totalt							
1982	1,2	8,5	2,6	1,3	0,7	0,4	0,3
1984	1,1	7,6	2,3	1,1	0,9	0,4	0,2
1986	0,8	6,7	1,7	1,0	0,6	0,3	0,1
1988	0,7	6,1	1,5	0,8	0,5	0,2	0,1
1989	0,7	6,1	1,6	0,7	0,4	0,2	0,1
Kvinnor							
1982	1,2	8,3	2,6	1,2	0,7	0,4	0,3
1984	1,0	7,2	2,2	1,1	0,9	0,3	0,1
1986	0,7	6,8	1,5	0,8	0,4	0,3	0,1
1988	0,6	5,4	1,3	0,7	0,4	0,2	0,1
1989	0,6	5,5	1,5	0,7	0,3	0,1	0,1
Män							
1982	1,2	8,7	2,7	1,3	0,7	0,4	0,3
1984	1,1	8,0	2,5	1,2	0,9	0,4	0,2
1986	0,9	6,5	1,9	1,1	0,7	0,3	0,1
1988	0,8	6,8	1,6	0,8	0,5	0,3	0,1
1989	0,7	6,6	1,7	0,6	0,5	0,2	0,1

Andelen i en årskull som börjar i forskarutbildningen var störst för årskullen 1982 med 1,2 procent och har därefter sjunkit till 0,7 procent för årskullen 1989. Framför allt har övergångsfrekvensen till forskarutbildningen sjunkit för grupperna med högutbildade föräldrar.

Högre övergång till forskarutbildning för dem med en tidigare examen

Av de personer som påbörjat en forskarutbildning vid 30 års ålder i de redovisade årskullarna hade så gott som alla en tidigare examen från högskolan. För dem med en grundnivå eller avancerad nivå i högskolan blir övergången till forskarutbildningen naturligtvis högre än för hela årskullen. Av dem som föddes 1989 och hade en examen på grundnivå eller avancerad nivå hade 2,4 procent påbörjat en forskarutbildning jämfört med 0,7 procent i hela årskullen. I gruppen med en tidigare examen hade en större andel män än kvinnor påbörjat forskarutbildning, 3,7 respektive 1,7 procent.

I årskullen födda 1989 med en tidigare examen hade 9,7 procent av personer med forskarutbildade föräldrar påbörjat en forskarutbildning till och med 30 års ålder. Det kan jämföras med 0,7 procent bland personer med enbart förgymnasialt utbildade föräldrar. I samtliga grupper efter föräldrarnas utbildningsnivå hade män högre övergång till forskarutbildningen än kvinnor (se följande tablå).

Tablå 19: Påbörjad forskarutbildning till och med 30 års ålder bland födda 1982–1989 med examen på grundnivå eller avancerad nivå efter kön och föräldrarnas utbildningsnivå. Procent

Kön Födelseår	Påbörjad forskarutbildning per grupp av föräldrarnas utb.nivå. %						
	Totalt i årskullen	Forskar- utbildning	Eftergy. >= 3 år	Eftergy. < 3 år	Gymn. 3 år	Gymn. <= 2 år	För- gymn.
Totalt							
1982	4,1	13,1	5,3	3,5	2,8	2,3	2,3
1984	3,8	12,6	4,8	3,3	3,6	2,1	1,4
1986	3,0	10,7	3,6	2,8	2,2	1,8	1,1
1988	2,6	9,9	3,1	2,2	1,9	1,5	1,1
1989	2,4	9,7	3,4	1,8	1,7	1,0	0,7
Kvinnor							
1982	3,1	11,4	4,3	2,6	2,1	1,6	1,6
1984	2,7	10,6	3,7	2,4	2,5	1,3	0,7
1986	2,0	9,2	2,6	1,9	1,2	1,1	0,7
1988	1,7	7,8	2,3	1,7	1,0	0,8	0,6
1989	1,7	8,1	2,6	1,4	1,0	0,5	0,5
Män							
1982	5,8	15,2	6,7	5,0	4,0	4,0	3,8
1984	5,7	15,1	6,3	4,9	5,7	4,1	3,2
1986	4,7	12,6	4,9	4,5	4,1	3,4	2,0
1988	4,0	12,4	4,2	3,1	3,5	3,2	2,3
1989	3,7	11,7	4,5	2,6	3,0	2,2	1,2

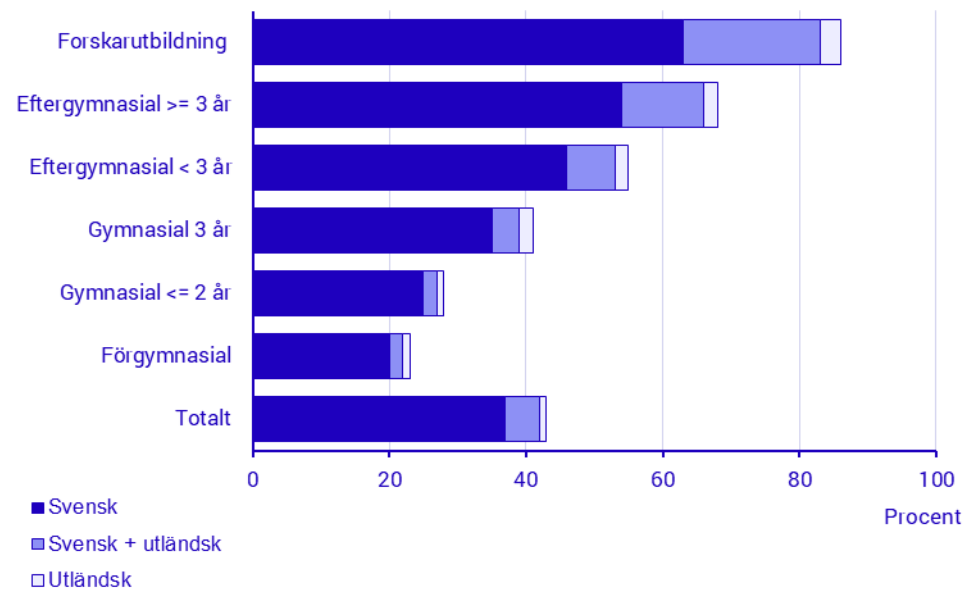
Skillnaden mellan könen i påbörjad forskarutbildning beror till viss del på att kvinnor och män har avlagt examina inom olika utbildningsinriktningar på grundnivå och avancerad nivå. Män har oftare en examen med inriktning mot *teknik och tillverkning*, ett område med relativt många som fortsätter med forskarstudier, medan kvinnor oftare har en examen inom området *hälso- och sjukvård* samt *social omsorg* eller inom området *pedagogik och lärarutbildning*. Dessa områden har förhållandevis låg övergång till forskarstudier. Se även kapitlet *Övergång för examinerade till forskarutbildning*.

Påbörjad svensk och utländsk högskoleutbildning 2009–2019

I det här avsnittet redovisas uppgifter om påbörjad svensk respektive utländsk högskoleutbildning, till och med 25 års ålder för 25-åringar folkbokförda i Sverige, fördelade efter föräldrarnas utbildningsnivå. Personer som fått studiemedel från Centrala studiestödsnämnden (CSN) för eftergymnasiala studier utomlands utgör gruppen med utlandsstudier.

Totalt uppgick andelen med påbörjad svensk eller utländsk högskoleutbildning till 44 procent av 25-åringarna folkbokförda i Sverige 2019. Andelen var 51 procent för kvinnor och 36 procent för män.

Figur 9: 25-åringar 2019 (födda 1994) med påbörjad svensk och utländsk högskoleutbildning till och med 25 års ålder efter föräldrarnas utbildningsnivå. Procent

För könsuppdelade uppgifter se tablå 20.

Under mitten av 00-talet hade runt 10 procent av 25-åringarna studerat utomlands till och med 25 års ålder. Andelen minskade därefter och uppgick till 6 procent för 25-åringarna 2019. Flertalet som studerat utomlands har även studerat i svensk högskola till och med 25 års ålder.

Vanligare med utlandsstudier för dem med högutbildade föräldrar

Bland 25-åringarna 2019 som hade forskarutbildade föräldrar hade 23 procent studerat utomlands med svenska studiemedel. Andelen minskade för grupperna som hade föräldrar med lägre utbildningsnivåer. För dem med enbart förgymnasialt utbildade föräldrar eller föräldrar med en kortare gymnasial utbildning var andelen med utlandsstudier ungefär 3 procent.

Tablå 20: 25-åringar 2019 med påbörjad svensk och utländsk högskoleutbildning till och med 25 års ålder efter kön och föräldrarnas utbildningsnivå. Procent

Kön Svensk/utländsk utbildning ¹	Påbörjad högskoleutbildning per grupp av föräldrarnas utbildningsnivå. %						
	Totalt	Forskar- utbildning	Eftergy. >= 3 år	Eftergy. < 3 år	Gymn. 3 år	Gymn. <= 2 år	För- gymnasial
Kvinnor och män							
Högskoleutb. totalt	44	85	69	55	40	28	23
Svensk utbildning	37	63	54	46	35	25	20
Svensk + utländsk utb.	5	20	12	7	4	2	2
Utländsk utbildning	1	3	2	2	2	1	1
Kvinnor							
Högskoleutb. totalt	51	88	76	65	50	37	30
Svensk utbildning	43	63	59	54	43	33	27
Svensk + utländsk utb.	7	23	15	9	5	3	2
Utländsk utbildning	2	3	2	2	2	1	1
Män							
Högskoleutb. totalt	36	82	62	45	31	20	15
Svensk utbildning	31	63	50	39	27	17	13
Svensk + utländsk utb.	4	17	9	5	3	2	1
Utländsk utbildning	1	2	2	2	1	1	1

1) Med utländsk utbildning avses studier utomlands med svenska studiemedel.

Personer som enbart studerat utomlands, och som alltså inte studerat i svensk högskola, var 1–3 procent för samtliga redovisade grupper efter föräldrarnas utbildningsnivå. Andelen var störst för dem med forskarutbildade föräldrar.

Tablå 21: Påbörjad utländsk högskoleutbildning till och med 25 års ålder för 25-åringarna 2009–2019 efter kön och föräldrarnas utbildningsnivå. Procent

Kön 25-åringar år	Påbörjad utländsk högskoleutb. per grupp av föräldrarnas utbildningsnivå. %						
	Totalt	Forskar- utbildning	Eftergy. >= 3 år	Eftergy. < 3 år	Gymn. 3 år	Gymn. <= 2 år	För- gymnasial
Totalt							
2009	8	25	18	10	7	4	3
2011	7	27	18	9	7	3	3
2013	7	24	16	9	6	3	4
2015	7	24	16	9	6	3	3
2017	7	25	16	9	6	3	3
2019	7	22	14	9	6	3	3
Kvinnor							
2009	10	32	22	14	10	6	5
2011	9	31	21	11	9	4	4
2013	9	28	20	11	8	4	4
2015	9	29	19	12	8	4	4
2017	9	28	19	11	8	4	4
2019	9	26	17	11	7	4	3
Män							
2009	5	19	13	7	5	2	2
2011	6	23	14	7	5	2	2
2013	6	20	13	7	4	2	3
2015	5	20	13	6	4	2	2
2017	6	21	12	7	4	2	3
2019	5	19	12	7	4	3	2

Fler kvinnor än män har studerat utomlands

Det är fortfarande vanligare att kvinnor än män har studerat utomlands med svenska studiemedel. Cirka 9 respektive 5 procent av de 25-åriga kvinnorna och männen studerade utomlands år 2019. Andelen med utlandsstudier har minskat för kvinnor och varit oförändrat för män jämfört för de som var 25 år 2009 respektive 2019.

I samtliga grupper av föräldrarnas utbildningsnivå har kvinnorna i större utsträckning än männen studerat utomlands. För 25-åringar 2019 med forskarutbildade föräldrar var andelen 26 procent för kvinnor och 19 procent för män. För dem med enbart förgymnasialt utbildade föräldrar hade 3 procent av kvinnorna och 2 procent av männen studerat utomlands.

Kort om statistiken

Statistikens ändamål och innehåll

Statistiken om högskolenyborjare och doktorandnyborjare efter föräldrarnas utbildningsnivå görs från och med år 2013 på uppdrag av Universitetskanslersämbetet (UKÄ), tidigare gjordes den på uppdrag av Högskoleverket.

För statistiken om studenter och examina i högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå som också görs på uppdrag av UKÄ finns en mer ingående beskrivning (dokumentation) på SCB:s webbplats, www.scb.se. I det nu aktuella SM:et läggs därför tyngdpunkten i *Kort om statistiken* på faktorer som avser redovisningen av föräldrarnas utbildningsnivå för nyborjare och studenter i högskolan.

Syftet med detta SM är *dels* att redovisa föräldrarnas utbildningsnivå för studenter och olika nyborjargrupper i högskolan, *dels* att för vissa årskullar beskriva påbörjad svensk högskoleutbildning vid viss ålder efter föräldrarnas utbildningsnivå. I redovisningen beskrivs även övergångsfrekvensen till forskarutbildningen för examinerade från högskoleutbildning på avancerad nivå efter föräldrarnas utbildningsnivå.

Följande redovisningsgrupper efter kön och föräldrarnas utbildningsnivå ingår i SM:et:

Redovisningsgrupper efter föräldrarnas utbildningsnivå i detta SM:

- Nyborjare i högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå, exklusive inresande studenter läsåren 2009/10–2019/20: högskolenyborjare, nyborjare vid viss högskola (högskolanyborjare), nyborjare på yrkesexamensprogram, nyborjare på generella program och nyborjare på konstnärliga program.
- Påbörjad forskarutbildning t.o.m. läsåret 2018/19 för examinerade från högskoleutbildning på avancerad nivå läsåren 2010/11–2014/15.
- Nyborjare i forskarutbildning, exklusive utländska doktorander, läsåren 2009/10–2018/19.
- För årskullarna födda 1982–1998: påbörjad högskoleutbildning vid viss ålder, 21 år och 25 år, samt påbörjad forskarutbildning vid 30 års ålder.
- Påbörjad svensk och utländsk högskoleutbildning för 25-åringar folkbokförda i Sverige 2009–2019.
- Registrerade studenter, exklusive inresande studenter, läsåren 2009/10–2019/20 och doktorander, exklusive utländska doktorander, läsåren 2009/10–2018/19.

Från Universitets- och högskoleregistret hämtas uppgifter om svensk högskoleutbildning. Uppgifterna om årskullarna hämtas från Registret över totalbefolkningen (RTB). Föräldrakoppling erhålls från Flergenerationsregistret och uppgifter om föräldrarnas utbildningsnivå från Registret över befolkningens utbildning (se även följande avsnitt *Information om statistikens framställning och Bra att veta*).

Definitioner och förklaringar

Doktorandnyborjare Nyborjare i utbildningen på forskarnivå blir man den termin man för första gången rapporteras med en aktivitet över 0 procent. För att ingå i SCB:s statistik måste doktoranden vara antagen till studier på forskarnivå.

Gymnasieskolutbildning För årskullarna folkbokförda 12-åringar födda 1982–1998 redovisas senast avslutade program/linjer i svensk gymnasieskola (kommunal vuxenutbildning, komvux, ingår inte). Uppgifter om avgångna från gymnasieskolan finns fr.o.m. 1972/73.

Uppgiften om gymnasieskolutbildning redovisas i tre grupper: Högskoleförberedande program, övriga program och ej gymnasieskolutbildning. Sedan införandet av den nya gymnasiereformen Gy11 hösten 2011 består de högskoleförberedande programmen (tidigare studieförberedande program) av Ekonomiprogrammet, Estetiska programmet, Humanistiska programmet, Naturvetenskapsprogrammet, Samhällsvetenskapsprogrammet, Teknikprogrammet och International Baccalaureate. I redovisningsgruppen övriga program ingår gymnasieskolans yrkesprogram, specialutformade program och introduktionsprogram (tidigare individuella program). Gymnasieprogrammen som fanns innan införandet av Gy11 har förts till den kategori som bäst motsvarar dagens struktur, exempelvis har det studieförberedande Samhällsvetenskapsprogrammet i det äldre systemet Lpf94 förts till kategorin högskoleförberedande program i detta SM.

Forskningsämnesområde För doktorandnybörjare görs en redovisning på den grävsta nivån av forskningsämne (forskningsämnesområde). För mer information om forskningsämne se statistiska meddelandet UF 21 SM 2001.

Föräldrarnas utbildningsnivå beskrivs med hjälp av den förälder som har den högsta utbildningen. Uppgifterna kommer från Registret över befolkningens utbildning och är klassificerade enligt nivå i Svensk utbildningsnomenklatur (SUN). Kopplingen mellan barn och föräldrar har gjorts med hjälp av Flergenerationsregistret. Se även avsnittet *Information om statistikens framställning och Bra att veta*.

Högskolenybörjare är en student som för första gången är registrerad i högskoleutbildning i Sverige på grundnivå eller avancerad nivå, före läsåret 2007/08 benämnd grundläggande högskoleutbildning.

Högskolanybörjare är en student som för första gången är registrerad i högskoleutbildning på grundnivå eller avancerad nivå vid en viss högskola i Sverige, före läsåret 2007/08 benämnd grundläggande högskoleutbildning. Redovisningen sker på den högskola som verkställer utbildningen.

Högutbildade föräldrar innebär att minst en förälder har minst en treårig eftergymnasial utbildning.

Inresande studenter är studenter som ingår i lärosätenas utbytesprogram, dvs. internationellt studentutbyte inom ramen för Erasmus och andra utbytesprogram. Förutom denna grupp ingår studenter som på egen hand kommer till Sverige för högskolestudier, så kallade *freemoverstudenter*. Gruppen *freemoverstudenter* omfattar personer som angivit studier som grund för bosättning hos Migrationsverket och där beslutet om uppehållstillstånd är fattat mindre än två år innan studierna påbörjades, personer som invandrat mindre än sex månader innan studiestarten och övriga med ofullständiga personnummer i högskolornas studiedokumentationssystem.

Läsår omfattar perioden 1 juli–30 juni.

Nybörjare på yrkesexamensprogram är en student som för första gången är registrerad på ett utbildningsprogram som normalt leder till en viss yrkesexamen.

Nybörjare på generella program är en student som för första gången är registrerad på visst program mot högskoleexamen, kandidatexamen, magisterexamen och masterexamen. Samma person kan således registreras som nybörjare en gång på samtliga fyra generella program.

Nybörjare på konstnärliga program är en student som för första gången är registrerad på visst konstnärligt program mot högskoleexamen, kandidatexamen,

magisterexamen och masterexamen. Samma person kan således registreras som nybörjare en gång på samtliga fyra konstnärliga program

Relativa chansen är en korsprodukt som i detta SM beskriver relativa chansen att påbörja högskolestudier i en årskull efter föräldrarnas utbildningsnivå. Beräkningarna för samtliga grupper jämförs med gruppen som hade enbart för-gymnasialt utbildade föräldrar. Den här jämförelsegrupp får då värdet 1. Om det inte fanns någon skillnad i chanser skulle samtliga grupper ha en relativ chans på 1.

Exempel:

Föräldrarnas utbildningsnivå	Relativa chansen	
	Antal med påbörjad högskoleutbildning	Antal utan påbörjad högskoleutbildning
Forskarutbildning	A	B
Förgymnasial utbildning	C	D

Relativa chansen för gruppen med forskarutbildade föräldrar = $(A/B)/(C/D)$

Tabellbilaga. Från och med publiceringsåret 2020 publiceras bilagetabeller i en separat Excelfil på publiceringssidan www.scb.se/publikation/40968. Vid hänvisningar till bilagetabeller i detta SM avses denna separata Excelbilaga.

Utländsk/svensk bakgrund. Med utländsk bakgrund avses personer, folkbokförda i Sverige, som själva är utrikes födda samt personer som är födda i Sverige med två utrikes födda föräldrar. Med svensk bakgrund avses personer som är födda i Sverige med minst en inrikes född förälder. Adopterade med minst en inrikes född adoptivförälder räknas till gruppen med svensk bakgrund medan adopterade med två utrikes födda adoptivföräldrar räknas till gruppen med utländsk bakgrund.

Utländska doktorander är personer som har angivit studier som grund för bosättning hos Migrationsverket och där beslutet om uppehållstillstånd är fattat mindre än två år innan studierna påbörjades samt utrikes födda doktorander som invandrat mindre än två år innan doktorandstudierna påbörjades och övriga med ofullständiga personnummer i högskolornas studiedokumentationssystem.

Ålder beräknas per den 31 december under läsåret.

Årskullar (kohorter) För folkbokförda i Sverige födda 1982–1998 redovisas i detta SM uppgifter om påbörjad svensk högskoleutbildning till och med året de blir 21 och 25 år. För födda 1982–1989 redovisas påbörjad svensk forskarutbildning till och med året de blir 30 år.

För folkbokförda 25-åringar 2009–2019 redovisas påbörjad svensk och utländsk högskoleutbildning (studier utomlands med svenska studiemedel) till och med året de blir 25 år.

(Ämnes)område I redovisningen av högskolenybörjare per område sker en prioritering av yrkesexamensprogram före övriga program och kurser om en student läst inom flera områden under sin första termin. Därefter väljs områden med fler registreringspoäng före område med färre registreringspoäng.

Information om statistikens framställning

Uppgifter om nybörjare och examinerade

Uppgifter om olika nybörjargrupper och examinerade i högskolan hämtas från Universitets- och högskoleregistret. Registret innehåller uppgifter om registrerade studenter och uttagna examina i svensk högskoleutbildning som hämtats från studiedokumentationssystemen vid universitet och högskolor.

Uppgifter om kopplingen barn och föräldrar

Uppgifter om de olika nybörjargrupperna i högskolan har sambearbetats med uppgifter från SCB:s Flergenerationsregister för att hämta föräldruppgifter. Registret är en del i registersystemet för Registret över totalbefolkningen (RTB) där uppgifterna kommer från Skatteverkets folkbokföringsregister.

Flergenerationsregistret innehåller uppgifter om barn, den så kallade indexpersonen, och deras biologiska föräldrar. Uppgifter finns för indexpersoner som varit folkbokförda i Sverige någon gång sedan 1961 och som är födda 1932 eller senare. För adopterade indexpersoner finns även uppgift om adoptivföräldrar. Uppgifter om adoptivtidpunkt finns i Flergenerationsregistret från och med 1991. Finns utbildningsuppgift för både biologiska föräldrar och adoptivföräldrar har uppgiften för adoptivföräldrar valts. För adoptioner före 1991 utnyttjas på samma sätt uppgift om invandringsår för de som var födda utomlands.

Uppgifter om föräldrarnas utbildningsnivå

Uppgifter om föräldrarnas utbildningsnivå finns i Registret över befolkningens utbildning (UREG). Föräldrarnas utbildningsnivå klassificeras enligt nivå i Svensk utbildningsnomenklatur (SUN). Finns tillgång till uppgift om föräldrarnas utbildning när nybörjarna var 12 år väljs denna uppgift i första hand. Finns inte uppgift vid 12 års ålder väljs uppgiften vid 13 års ålder därefter vid 11 års ålder, 14 års ålder, 10 års ålder osv. enligt ett sicksackmönster för att komma så nära 12 års ålder som möjligt. Eftersom 1990-års årgång av UREG är den första version som av kvalitetsskäl rekommenderas för statistikuttag kommer denna årgång av registret vara källa till föräldrarnas utbildning för flertalet studenter födda 1978 eller tidigare. Finns uppgift om båda föräldrarnas utbildningsnivå väljs den med högst utbildning (dominans-SUN). Finns endast uppgift för en förälder är det den uppgiften som används.

De inresande studenterna och utländska doktoranderna ingår inte heller i redovisningen av nybörjarna. För dessa personer saknas i de allra flesta fall föräldruppgifter i tillgängliga svenska register.

Uppgifter för årskullarna

Kopplingen till föräldrarna har hämtats från Flergenerationsregistret enligt samma principer som för nybörjarpopulationen. Uppgift om föräldrarnas utbildning har också om möjligt hämtats från UREG när barnet var 12 år.

För årskullarna hämtas uppgifter om avslutad gymnasieskolutbildning från Skolverkets elevregister (se även *definitioner*). Från Universitets- och högskoleregistret tas uppgifter om påbörjad svensk högskoleutbildning respektive forskarutbildning vid en viss ålder. Uppgifterna om påbörjad högskoleutbildning för årskullarna redovisas per kalenderår.

Uppgifter om svensk/utländsk bakgrund

I syfte att undersöka möjligheten att redovisa uppgifter om påbörjad högskoleutbildning för personer med svensk och utländsk bakgrund (se *definitioner*) redovisas i detta SM uppgifter om det för årskullen födda 1994.

I SCB:s Flergenerationsregister finns uppgifter om (undersöknings)personernas födelseland och föräldrarnas födelseland som utgör underlag för beskrivningen utländsk och svensk bakgrund, se definitionsavsnittet.

Folkbokförda 25-åringar

I SM:et redovisas även uppgifter om påbörjad svensk och utländsk högskoleutbildning till och med 25 års ålder för folkbokförda 25-åringar i Sverige 2009–2019. Uppgifter om 25-åringarna hämtas från RTB och svensk högskoleutbildning från Universitets- och högskoleregistret. Uppgifter om studier utomlands hämtas från Centrala studiestödsnämnden (CSN). Med utlandsstudier avses personer som fått studiemedel från CSN för eftergymnasiala studier utomlands. Uppgifter om påbörjad högskoleutbildning för 25-åringarna redovisas per kalenderår.

Information om statistikens kvalitet

Uppgifterna om de olika nybörjargrupperna i högskolan är hämtade från Universitets- och högskoleregistret. Registret är en totalundersökning av registrerade studenter och uttagna examina. Uppgifterna om studenterna kommer till stor del ursprungligen från universitetens och högskolornas studieadministrativa register, som även ligger till grund för årsredovisningar som i förlängningen påverkar universitetens/högskolornas anslag. Se även SCB:s webbplats.

Osäkerhetskällor

Övertäckning

Under hösten 2013 upptäcktes ett fel i uttagsprogrammen från Ladok (studiedokumentationssystem som används av flertalet lärosäten) som berörde registrerade studenter med tidiga avbrott. Studenter som gjort tidiga avbrott från kurs och i vissa fall program hade i de flesta fall felaktigt inkluderats i statistiken från 2007–2012 och därmed utgjort en övertäckning. Övertäckningen påverkar all statistik som bygger på registreringsuppgifter från vårterminen 2007 till höstterminen 2012. Statistiken om högskolenybörjare, högskolanybörjare, programnybörjare har således överskattats för berörda läsår till följd av övertäckningen.

SCB har utfört korrigeringar i aktuella register. De Statistiska meddelanden som finns publicerade för berörd tidsperiod kommer inte att korrigeras. Övertäckningen förändrar inte bilden i tidigare publicerad statistik och arbetsinsatsen för en sådan korrigering bedöms som alltför omfattande för att anses berättigad. Rapporten *Övertäckning i statistiken avseende registrerade och nybörjare på grundnivå och avancerad nivå läsåren 2006/07–2011/12* på SCB:s webbplats beskriver övertäckningens storlek och effekterna av registerkorrigeringen kompletterar istället befintliga Statistiska meddelandena.

I detta SM är uppgifter om nybörjare för tidigare läsår korrigerade.

Bortfall för uppgift om föräldrar

Uppgift om föräldrarna i olika redovisningsgrupper hämtas från Flergenerationsregistret. Nästan alla som saknar uppgift om föräldrarna är födda utomlands.

För högskolenybörjarna läsåret 2019/20, exklusive inresande studenter, saknas uppgift om föräldrar för drygt 9 procent. Bortfallet stiger med nybörjarnas ålder. För nybörjare yngre än 22 år saknas uppgift om föräldrar för 1 procent. I åldersgruppen 35-år uppgick bortfallet till 42 procent. Det ökade bortfallet i de äldre åldersgrupperna beror på den invandring som skett. Personer som invandrat som vuxna kommer sällan med föräldrar och då finns inga uppgifter i svenska register om föräldrarnas utbildningsnivå.

För doktorandnybörjarna läsåret 2018/19 (exklusive utländska doktorander) saknade 17 procent föräldrauppgifter.

I tabellerna för nybörjarna har den procentuella fördelningen efter föräldrarnas utbildningsnivå beräknats för dem med föräldrauppgift. Av tabellerna framgår hur stor andel som saknar uppgift om föräldrarna.

För årskullar födda 1982–1994, och som var folkbokförda i Sverige saknades uppgift om föräldrarna för mindre än en procent. I tabellerna över påbörjade högskolestudier vid 21 och 25 års ålder finns en redovisningsgrupp för ej föräldrar/ej utbildningsnivå.

Föräldrarnas utbildningsnivå vid samma ålder

Uppgiften om föräldrarnas utbildning har om möjligt tagits från Registret över

befolkningens utbildning när undersökningsspersonen var 12 år. Registret är årligt och innehåller utbildningsuppgifter för folkbokförda personer i Sverige upp till 74 års ålder. Det första registret som rekommenderas för statistikanvändning avser år 1990. Det innebär att för undersökningsspersoner som är födda före 1978 har uppgift om föräldrarnas utbildningsnivå fått tas när barnet var äldre än 12 år.

Bra att veta

Utbildningsinriktning i Svensk utbildningsnomenklatur (SUN)

Svensk utbildningsnomenklatur (SUN) är en standard för klassificering av utbildningar. Den utgör också ett system för aggregering av utbildningar till större grupper. SUN-inriktning anges på 1-siffernivå, 2-siffernivå och 3-siffernivå där 1-siffernivån är den grövsta nivån och 3-siffernivån den mest detaljerade. Det finns även en specificering av 3-siffernivån (se Meddelanden i samordningsfrågor, MIS 2000:1). I detta SM redovisas examinerade i högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå efter SUN-inriktning på 1-siffernivå i kapitlet om *Övergång till forskarutbildning för examinerade*. Från och med läsåret 2018/19 sker redovisningen av utbildningsinriktning enligt SUN2020 <https://www.scb.se/dokumentation/klassifikationer-och-standarder/svensk-utbildningsnomenklatur-sun/>.

Utbildningsnivå i Svensk utbildningsnomenklatur (SUN)

Svensk utbildningsnomenklatur innehåller även en klassificering av utbildningsnivån på liknade sätt som den för utbildningsinriktning. Den första siffran anger utbildningsnivå på grövsta nivån. I detta SM redovisas föräldrarnas utbildning efter SUN-nivå på grövsta nivå.

SUN 1996 indelas i följande nivåer:	Redovisningsgrupper i detta SM av föräldrarnas utbildningsnivå
0 Utbildning saknas	
1–2 Förgymnasial utbildning	1–2 Förgymnasial utbildning
1 Kortare än 9 år	
2 9 (10) år motsvarande	
3–4 Gymnasial utbildning	
3 Högst 2-årig	3 Gymnasial utbildning högst 2 år
4 3 år	4 Gymnasial utbildning 3 år
5–7 Eftergymnasial utbildning	
5 Kortare än 3 år	5 Eftergymnasial utbildning kortare än 3 år
6 3 år eller längre	6–7 Eftergymnasial utbildning 3 år eller längre
7 Forskarutbildning	inkl. forskarutbildning. I vissa redovisningar särredovisas föräldrar med forskarutbildning
9 Ospecificerad nivå	0, 9 och blank uppgift = Uppgift om nivå saknas

Se även SCB:s meddelande i samordningsfrågor MIS 1996:1 och MIS 2000:1

Tidigare redovisningar

I SM publicerade 2016 och tidigare har 34 år använts som övre gräns för många av urvalen till tablåer, tabeller och diagram. Från och med 2018 års SM togs den övre åldergränsen bort och även personer från 35 år och uppåt inkluderades.

Annan statistik

Uppgifter om högskolenybörjare efter föräldrarnas utbildningsnivå har tidigare publicerats i Statistiska meddelanden serie UF 20, senast år 2018. Till och med 2006 publicerades även uppgifter om högskolenybörjare efter föräldrarnas socioekonomiska grupp (SEI) i de statistiska meddelandena.

Nyckeltal som bygger på föräldrarnas utbildningsnivå redovisas per lärosäte i UKÄ:s databas *Högskolan i siffror*, www.uka.se.

Mer information om statistiken om studenter och examina i högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå och dess kvalitet ges i en särskild beskrivning (dokumentation) på SCB:s webbplats, www.scb.se.

Uppgifter om svensk och utländsk bakgrund för doktorander redovisas i Statistiska meddelande om högskolestuderande med svensk och utländsk bakgrund, serie UF19.

I temarapporten Utländska doktorander 2013, som publicerades på SCB:s webbplats i december 2013, finns ett avsnitt om föräldrarnas utbildningsnivå för utländska doktorander.

In English

Summary

Higher education is largely influenced by parents' level of education

By the age of 25, some 46 percent of the age group born in 1994 had started higher education studies. Differences in higher education studies varied from 24 percent for children with parents who had 9-year compulsory school or less to 83 percent for children who had parents with postgraduate education. Compared to age groups, between 1982 and 1994, the differences between the groups have been relatively constant.

The choice of upper secondary education has great significance for further higher education studies. Those who begin higher education studies are mainly those who took study preparation programmes in upper secondary school. Of those who completed such a program and had parents with a postgraduate education, 92 percent had begun higher education by age 25. The corresponding figure was 66 percent for those with parents with 9-year compulsory school or less.

Similar or greater differences also exist for children who had other education at upper secondary school and for those without upper secondary education, and whose parents had different levels of education.

Type of higher education is also influenced by parents' education

Of all university entrants during the 2019/20 academic year, 42 percent had highly educated parents, that is, parents with at least three years of post-secondary education. A higher percentage of the university entrants of men had parents who were highly educated. If recruitment to higher education were to correspond to the distribution of the population, about one out of four would have highly educated parents. The difference between the distribution in higher education and that in the population can be seen as a rough measure of uneven recruitment to higher education.

There are considerable differences in uneven recruitment among the different types of education at institutes of higher education. The percentage of first year students with highly educated parents is highest for types of education that require high grades to be admitted. Among first year students in the larger programmes in the 2019/20 academic year, the highest proportion of highly educated parents, above 63 percent, were among those studying to be doctors and engineers.

Large percentage of highly educated parents among first new doctoral students

The uneven recruitment in the distribution by parents' level of education that is available for first year students in higher education is strengthened by the transition to postgraduate education.

Among new doctoral students in the 2018/19 academic year, 56 percent had highly educated parents, of whom 12 percentage points had postgraduate education. The proportion of those with highly educated parents was a bit higher for men than for women who began postgraduate education.

List of terms

Andel	Share, proportion
Antal	Number
Ej uppgift	No information
Examinerade	Graduated
Doktorandnybörjare	New doctoral students
Forskningsämnesområde	Field of science and technology
Föräldrarnas utbildningsnivå	Level of parental education
- Forskarutbildning	- Postgraduate education
- Eftergymnasial utbildning, 3 år eller längre	- Tertiary (post-secondary) education, 3 years or more
- Eftergymnasial utbildning, 2 år eller kortare	- Tertiary (post-secondary) education, 2 years or less
- Gymnasial utbildning, längre än 2 år	- Upper secondary school 3 years
- Gymnasial utbildning 2 år eller kortare	- Upper secondary school, 2 years or less
- Förgymnasial utbildning	- 9-year compulsory school or less
Gymnasieskolutbildning	Upper secondary school education
- Högskoleförberedande program	- University preparatory programmes
- Övriga program	- Other Programmes
- Ej gymnasieskolutbildning	- No upper secondary school education
Humaniora	Humanities
Högskola	University, Higher education institution
Högskolenybörjare	University entrants
Högskoleutbildning	Higher education
Juridik	Law
Konstnärlig utbildning	Fine and applied arts
Kvinnor	Women
Kön	Sex
Lantbruk	Agriculture
Läsår	Academic year
Medicin	Medicine
Män	Men
Naturvetenskap	Natural science
Nybörjare	First-year student
Nybörjare vid visst universitet/högskola (högskolanybörjare)	First-year student at a certain university/higher education institution
Nybörjare på program mot yrkesexamen	First-year student in programmes leading to professional qualification
Nybörjare på generella program	New (First-year) student in programmes leading to general qualification
Område	Field
Procent	Percent
Procentenhet	Percentage point
Program	Programmes
Samhällsvetenskap	Social and behavioural science
Skogsbruk	Forestry
Studenter	Students
Tabell	Table
Teknik	Technology
Teologi	Religion and theology
Totalt	Total
Undervisning	Teacher training
Universitet	University
Utbildning	Education
Vård och omsorg	Health-related science
Ålder	Age
Årskull	Age group, cohort